

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Стратегії передачі скорочень при перекладі текстів
англійськомовного військового дискурсу»

Студентки групи МПа 06-21
факультету германської
філології і перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська мова і
друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Тритеніченко Вікторії Олександрівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2022 року

Завідувач кафедри теорії і практики
перекладу з англійської мови

_____ доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри Мелько Х. Б.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from the English Language

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Strategies for conveying shortenings when translating texts in English-language military discourse”

Group MPa 06-21
Faculty of German Philology
and Translation
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Viktoriia O. Trytenichenko

Research supervisor:
Kh. B. Melko
Candidate of Philology,
Associate Professor

Kyiv – 2022

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студентки II курсу МПа 06-21 групи факультету германської філології і перекладу

Тритеніченко Вікторії Олександрівни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи Стратегії передачі скорочень при перекладі текстів англійськомовного військового дискурсу

Науковий керівник кандидат філологічних наук, доцент кафедри Мелько Х. Б.

Дата видачі завдання “10” вересня 2021 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2021 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2021 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2021р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2022 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2022р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2022 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	07 жовтня 2022 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2022 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2022 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студентки   П   курсу групи   МПа 06-21   факультету германської мови і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тритеніченко Вікторії Олександрівни
(ПІБ студента)

за темою Стратегії передачі скорочень при перекладі текстів англійськомовного військового дискурсу

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити ✓ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 _____

Кваліфікаційна робота _____ **може бути (не може бути)**

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____
(підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2022 рік

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студентки II курсу групи Мпа 06-21 факультету германської мови і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тритеніченко Вікторії Олександрівни
(ПІБ студента)

за темою Стратегії передачі скорочень при перекладі текстів англійськомовного військового дискурсу

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____
(ПІБ рецензента)

_____
(підпис рецензента)

” ” _____ 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СКОРОЧЕНЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ.....	5
1.1.Скорочення лексичних одиниць як специфічне мовне явище концентрації інформації.....	5
1.2.Специфіка перекладу військової лексики англійської мови	10
1.2.1 Основні засади перекладу словоскорочень як характерної риси військового тексту	15
1.3 Особливості та багатогранність англійськомовного військового дискурсу .	19
1.3.1 Типи текстів військового дискурсу	22
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2	
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИНІ ОСОБЛИВОСТІ СКОРОЧЕНЬ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ.....	27
2.1 Класифікація та механізми утворення скорочених мовних одиниць	27
2.2 Лінгвопрагматичні особливості омонімічності скорочень як новий виклик для перекладознавчої науки	37
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3	
АНАЛІЗ СПОСОБІВ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ	43
3.1. Досягнення еквівалентності за допомогою лексичних трансформацій	43

3.2. Лексико-семантичні перекладацькі трансформації як стратегія передачі скорочень військового дискурсу.....	53
3.3. Лексико-граматичні трансформації при відтворенні скорочень військового дискурсу в українськомовних перекладах.....	57
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	82
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.
Додаток. Приклади явища скорочення в англомовному військовому дискурсі та їх переклад українською мовою.....	84
SUMMARY.....	104

ВСТУП

Добре відомий латинський крилатий вислів *Si vis pacem, para bellum* (з лат. — «Хочеш миру — готуйся до війни»), авторство якого приписується римському історикові Корнелію Непоту, сьогодні як ніколи набув актуальності.

У XXI столітті увесь цивілізований світ знову сколихнула страшна війна. Американський дослідник Л. Барнс писав, що «війна здатна призвести як до загибелі мови, так і до створення зовсім іншої, оновленої» [103]. Загальновідомо, що мова, особливо її лексичний рівень, – це своєрідне дзеркало навколишнього світу, у якому відбивається життя суспільства, а життя в особливий період, завжди супроводжується певними новаціями, які треба називати, тож закономірною видається наявність нових слів.

Англomовна військова лексика є динамічною системою мови, яка постійно розвивається та потребує розвідок під різним кутом мовознавчих та перекладознавчих процесів. Скорочення слів у системі сучасної англійської мови вважається актуальною проблемою лінгвістики.

Численні проблеми традиційного мовознавства та лексикології сьогодні вирішуються по-новому, оскільки до їх рішення підходять із нових позицій. Абревіація тут не є винятком. Необхідність аналізу багатьох поглядів на проблему скорочення слів спричинена розповсюдженням ідей когнітивізму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій мовознавчого та перекладознавчого спрямування свідчить, що основні засади словоскорочень ґрунтовно досліджували такі вчені, як Дж. Шеард, О. Есперсен, Т. Пайлз, І. Штерн, Ю. Найда, Р. Уельз, І. М. Берман, А. Е. Левицький, Б. І. Шуневич, О. І. Дзюбіна, В. О. Горпинича, Ю. А. Зацний, С. М. Єнікєєва, Ю. І. Грибіник, О. Л. Гармаш, І. В. Андрусак, Н. М. Корнодудова, О. А. Стишов, Д. І. Квеселевич, І. І. Бойко, А. Д. Кукаріна, А. П. Шаповалова, А. М. Письмиченко, М. І. Скоринович.

Однак проблематика скорочень лексичних одиниць військового дискурсу залишається недостатньо вивченою, що зумовлює необхідність її аналізу та дослідження. Не зважаючи на отримані науково-практичні результати, у колі

актуальних питань перекладознавства залишається відкритим питання про шляхи відтворення англомовних скорочень, що належать до військового дискурсу. Стає дедалі важче відстежувати та фіксувати кількість нових скорочень, що з'являються майже кожного дня, зокрема у військовій сфері.

Актуальність кваліфікаційної роботи зумовлена її зорієнтованістю на вивчення способів перекладу сучасних скорочень в англомовному військовому дискурсі із застосуванням лінгвістичних та перекладознавчих методів дослідження.

Особлива увага приділяється військовим скороченням з боку перекладачів, оскільки вони є доволі непротими одиницями перекладу, потребуючими додаткових вивчення та аналізу. Оскільки англійськомовна військова лексика часто орієнтована на широку аудиторію, зокрема іншомовну, проблема перекладу військового дискурсу є дійсно актуальною, вартує відповідної уваги та досліджень. Скорочення складають значну частину інновацій військового вокабуляру, тим самим вимагають детального аналізу їх поділення на певні типи та аналізу їх особливостей в сучасній англомовній військовій сфері.

Мета дослідження – визначити лексико-семантичні особливості скорочень як механізму формування лексичних інновацій у сучасній англомовній військовій сфері та дослідити стратегії їх перекладу в текстах військового дискурсу. Досягнення цієї мети передбачає вирішення низки дослідницьких завдань, серед яких :

- провести глибинний аналіз спеціальної літератури;
- розглянути словоскорочення як мовне явище концентрації інформації;
- охарактеризувати основні засади перекладу словоскорочень як характерної риси військового тексту;
- узагальнити класифікацію існуючих абревіатур;
- визначити особливості військового дискурсу та функціонування скорочень у ньому;
- дати характеристику різним типам текстів військового дискурсу;

- дослідити механізми утворення скорочених мовних одиниць;
- висвітлити застосування перекладацьких трансформації для збереження лінгвопрагматичних функцій скорочень при перекладі текстів військового дискурсу.

Об'єктом дослідження є 100 речень з прикладами явища словоскорочення в текстах військового дискурсу.

Предметом дослідження є лексико-семантичні та лінгвопрагматичні особливості скорочень англomовного військового дискурсу та стратегії їх перекладу українською мовою.

Методи дослідження відповідають темі та завданням магістерської роботи. Комплексний характер методики полягає у застосуванні як загальнонаукових, так і лінгвістичних та власне перекладознавчих методів:

- аналітичний метод для систематизації наукової літератури з досліджуваної теми;
- метод суцільної вибірки для визначення ілюстративного матеріалу дослідження;
- методи лексичного, структурного та семантичного аналізу як засіб лінгвістичної характеристики скорочень військового дискурсу;
- методи перекладознавчого аналізу при дослідженні стратегій перекладу українською мовою словоскорочень англomовного військового дискурсу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ній було зафіксоване збільшення кількості утворення скорочень військової тематики. Також наукова новизна кваліфікаційної роботи вбачається в спробі сформулювати основні стратегії перекладу військових англійськомовних скорочень українською мовою в парадигмі цілісного комунікативного та функціонального підходу до дослідження перекладу військового дискурсу.

Практичне значення. У кваліфікаційній роботі визначено основні причини появи словоскорочень та розвиток цього явища сьогодні, виявлено

основні функції абрєвіацій. Крім того, було охарактеризовано використання абрєвіацій у військовому дискурсі, надано класифікацію абрєвіатур та скорочень, способи їхнього перекладу. Було виявлено лінгвопрагматичні особливості омонімічності скорочень як нового виклику для перекладознавчої науки. Також було проведено трансформаційно-семантичний аналіз використання стратегій перекладу на основі прикладів із англomовних онлайн-видань. В результаті було визначено, яким інструментом перекладу доводиться найчастіше користуватися при перекладі подібного матеріалу.

Дослідження стратегій перекладу скорочень сприятиме розкриттю механізмів перекладу текстів військового дискурсу та вирішенню питання про відтворення неоднозначності понять та явищ, що є характерним для сучасної тенденції до економії мовних зусиль та термінологічній уніфікації. Подальшого розвитку набуває дослідження скорочення лексичних одиниць військової тематики з огляду теорії та практики перекладу. Слід зазначити, що подальше вивчення проблеми передбачає створення відповідного термінологічного словника та глосарію абрєвіатур військової термінологіки, які б могли задовольнити потребу мовного забезпечення цієї сфери діяльності.

Структура кваліфікаційної роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків до всієї роботи, трьох списків використаних джерел, додатка зі 100 реченнями з прикладами явища скорочення в англomовному військовому дискурсі та їх переклад українською мовою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СКОРОЧЕНЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

1.1. Скорочення лексичних одиниць як специфічне мовне явище концентрації інформації

Скорочення лексичних одиниць як мовне явище має досить тривалу історію розвитку. Початок процесу скорочення слів належить до глибокої старовини. Аббревіація (*від лат. Abbrevio – скорочую*) починає свою історію від шумерів, чия писемність вважається першою із зареєстрованих на Землі (IV ст. До н. е.), проте подібні мовні конструкції застосовувалися ще за часів фонетичного запису під час розвитку стародавньої писемності. Цьому виду письма характерно позначення понять першими літерами відповідного слова. Тексти з такими мовними одиницями не були зрозумілими для широкого загалу і вимагали наявності знань щодо контексту.

Скорочення та аббревіатури використовувалися під час листування усіма народами світу від початку зародження писемності. Такі мовні конструкції значно економили місце носія повідомлення, а отже допомагали ще тоді передавати більший обсяг інформації. Поява та поширення аббревіального способу словотворення в латинській мові лежить у прояві загальномовної тенденції до економії та пов'язана з необхідністю фіксації нових фрагментів суспільного досвіду лексичними засобами [83: 78—80].

Сучасні медичні, юридичні та релігійні тексти містять у собі велику кількість стародавніх римських аббревіатур, які зберегли своє оригінальне значення і донині. Спершу для позначення аббревіатури використовувалася риска над словом, яка згодом перетворилася на звичайну крапку.

Про поширеність скорочення лексичних одиниць в англійській мові свідчить поява перших словників скорочень ще у XV сторіччі. Найвідомішим серед яких можна вважати *Modus Legendi Abbreviaturas* (1475 рік), обсягом 38

аркушів, на яких розміщувалося 277 символів різного виду, а також графічних та лексичних скорочень, таких, як *gle* – *generale*, *nobc* – *nobiscum*.

У 1745 році в Європі було видано *Lexicon Diplomaticum*. Збірка містила 459 скорочених мовних одиниць. Доповненням до неї стало видання *Manuel tironien* у 1775 році, де були зафіксовані ще 424 абрєвіатури. Збірники виключно англomовних скорочень, абрєвіатур та акронімів з'явилися лише у 1855 році та містили більше 3000 одиниць цього мовного явища.

Досліджуючи скорочення саме під кутом військової справи, зазначимо, що війни завжди збагачували та продовжують збагачувати усі прошарки лексики англійської мови. Наприклад, під час Другої світової війни кількість військових скорочень стало швидко зростати, починаючи вже з перших днів війни: *A.W.O.L.* – *Absent without official leave*, *CP.* – *Command post*, *O.D.* – *Officer of the day*, *robombs* – *robot bombs*.

Однак, особливого поширення таке мовне явище набуло в другій половині ХХ століття і відтоді невпинно розвивається. Позаяк більшість лексичних новоутворень є досить громіздкими та незручними в користуванні за вагомих причин. У загальному вигляді процес утворення словоскорочень можна визначити як заміну стійкого мовного вираження, слова або словосполучення, в усному або письмовому мовленні на більш короткий вираз, але із повним збереженням загального змісту [13].

В англійській мові перші скорочення з'явилися саме на письмі. Спочатку вони були графічними, потім частина з них піддалася лексикалізації, тому що процес спрощення складних одиниць будь-якого типу є неминучим. Читання графічних скорочень за назвами літер, поступове формування у стабільне слово – це один із шляхів до перших лексичних скорочень в англійській мові. І саме абрєвіаційні процеси відтворюють логіку, характерну для розвитку цієї мови, яка прагне до простоти виразів та збереження інформаційної значущості для цілей комунікації [90].

Абрєвіатура виконує тільки свою конкретну задачу – вона значно розширює можливості словника, і в цьому її цінність. Уникнення використання

скорочень може призвести до повені тексту. Майже всі європейські мови мають різні скорочення, але сучасна англійська мова особливо багата. Кількість скорочень, що містяться в глосарії, досягає десятків тисяч [32].

У сучасній англійській мові особливо часто підлягають скороченню багатоскладові лексичні одиниці та фрази номінативного характеру. Механізми скорочення відіграють провідну роль у процесі утворення редукованих форм, що виконують функцію «більш економних» субститутів багатоскладових слів. Вони також діють при формуванні абревіатур та акронімів, складноскорочених слів різного типу [34].

Скорочення дозволяє багатьом новим назвам, поняттям та позначенням набути більш зрозумілої форми, за умов повного збереження значення лексики, що є досить важливо, економлячи час надходження інформації адресату. Таким чином, поширеність скорочення зумовлена тенденцією до раціоналізації мови та економії мовних зусиль.

Науковою розробкою проблематики скорочення лексичних одиниць як специфічного явища раціоналізації мовленнєвої діяльності та особливостей їх перекладу займалися такі дослідники, як Х. Харт, Дж. Шеард, О. Есперсен, Т. Пайлз, І. Штерн, М. М. Сегаль, Ю. Найда, М. Шлаух, Р. Уельз, І. М. Берман. Англійські скорочення досліджували та продовжують досліджувати також й українські науковці, зокрема А. Е. Левицький, Б. І. Шуневич, О. І. Дзюбіна, В. О. Горпинича, Ю. А. Зацний, С. М. Єнікєєва, Ю. І. Грибіник, О. Л. Гармаш, І. В. Андрусак, Н. М. Корнодудова, О. А. Стишов, Д. І. Квеселевич, І. І. Бойко, А. Д. Кукаріна, А. П. Шаповалова, А. М. Письмиченко, М. І. Скоринович.

О. І. Дзюбіна, як і більшість сучасних лінгвістів, стверджує, що наразі скорочення слів є одним із найпоширеніших видів економії мовних ресурсів та має на меті максимальну компресію інформації на лексичному рівні [24].

Досліджуючи праці різних науковців, знаходимо чималу варіацію визначення понять «скорочення» та «абревіатура». Як зазначає Н. М. Глушук, в словнику синонімів сучасної англійської мови термін «скорочення» (*shortening, reduction*) поданий як синонім до терміна «абревіація» (*abbreviation*) [20: 31].

Термін аббревіатура означає «зазвичай іменник, утворений шляхом скорочення простого слова або компонентів складного слова чи елементів твірної словосполуки до рівня звуків або літер, складів чи інших фрагментів слів» [80: 5].

А. Д. Кукаріна у своєму дисертаційному дослідженні стверджує, що термін «аббревіатура» набуває чіткішого та ширшого (аббревіація як скорочення навіть тексту) потрактування з плином часу [51: 22]. В Енциклопедії Сучасної України знаходимо таке визначення «Абревіація – (*лат. abbreviatio* – скорочення) – один зі способів словотворення» [40].

Українські мовознавці В. О. Горпинич та І. І. Ковалик розглядали аббревіацію як різновид осново- та словоскладання [23: 35; 43: 45]. Однак В. І. Теркулов у роботі про дослідження статусу аббревіатур стверджує, що аббревіація – це морфологічний спосіб, морфолого-синтаксичний, номінаційна зміна значення (лексико-семантичний) та компресія (лексико-синтаксичний) [83: 75].

У лінгвістичному аспекті процеси аббревіації, що розвиваються у сучасних мовах, слід розглядати у зв'язку з усіма існуючими проблемами слова: проблемою значення слова, проблемою семантизації внутрішньої форми слів, їх парадигматичних, мотиваційних і дериваційних відношень, інформаційної та дискурсивної обумовленості [40].

Ю. А. Зацний у своїй праці акцентує увагу на тому, що аббревіація має високий ступінь продуктивності на основі компресії надзвичайно довгих за складом найменувань для створення структурно-економних назв і аббревіатур-термінів. Під смислом аббревіатури розуміють те її значення, яке зумовлене семантикою її компонентів і типом структурної моделі [33: 158]. Тобто, аббревіація спрямована на створення більш коротких, порівняно з вихідними структурами, синонімічних їм номінацій.

А. Е. Левицький у своїх роботах зазначає, що характерною ознакою аббревіатур є прагнення комунікантів скоротити складні найменування, форма яких суперечить цілісності та єдності їх номінативної функції [53: 141]. Сучасна

лінгвістика відносить скорочення, що поділяються на лексичні та графічні, до абрєвіації, вважаючи їх особливим типом.

Багато відомих зарубіжних та українських мовознавців наголошують, що процес виникнення нових лексичних одиниць зумовлено низкою екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників. Словоскорочення не є винятком. До екстралінгвальних причин появи скорочень, здебільшого саме абрєвіативних одиниць належить стрімкий темп розвитку науки і техніки, пов'язане з цим намагання передати компактно та стисло нові поняття, що виражаються складними словами та словосполученнями, широке використання нових засобів зв'язку, необхідність економії часу та енергії. Дія цього лінгвістичного явища зумовлюється, як зазначає Д. В. Василенко, і мовними законами, а саме, принципом економії та пошуком виражальних засобів мови [16: 90].

Розглянувши теоретичні засади створення абрєвіатури, ми розуміємо під абрєвіацією редукцію вихідної форми слова чи його компонентів. Тож науковці вважають, що абрєвіацією можна називати будь-який вид скорочень. Проаналізувавши праці багатьох дослідників, зазначаємо, що абрєвіатури бувають як загальноприйнятими, так і широковживаними, а також винятковими та контекстуальними. В одній із робіт українських дослідників знаходимо таке пояснення: «Загальноприйняті абрєвіатури входять до словникового складу мови разом з повними термінами та термінологічними словосполученнями. Виняткові (текстові скорочення) вживаються окремими авторами з метою запобігання повторення довгих назв та економії місця, вони пояснюються в тексті або в примітках» [39].

Досить влучно висловив думку Ю. В. Керпатенко [38: 5]: «Людина підсвідомо прагне обійтися мінімумом зусиль для досягнення цілей, у тому числі і мінімумом інформації». За допомогою скорочень можна транслювати якомога більше думок, чітко та лаконічно висвітлювати та збільшувати кількість інформації, що передається. Саме тому можна зазначити про важливість скорочень, позаяк вони є своєрідним засобом концентрації інформації.

Наразі у сучасній військовій англійській мові спостерігається тенденція до збільшення кількості скорочених слів завдяки практичності їх функціонування та зручності у вживанні, що є досить логічним. Це зумовлено економією часу, мовленнєвих зусиль, тяжінням до чіткості, структурованості, а іноді й секретності висловлювань. Також, в умовах ведення бою використання скорочень та абрєвіацій є життєво важливим.

1.2. Специфіка перекладу військової лексики англійської мови

У сучасному цивілізованому суспільстві відбувається висвітлення різних подій, зокрема і страшної війни, яку розв'язала РФ проти України. В сучасних реаліях військова лексика постійно використовується політиками та медиками, викладачами та світовими лідерами, журналістами та інфлюенсерами, перекладачами та дипломатами, рятувальниками та мільйонами звичайних людей. Сфера вживання військової лексики вже не обмежується використанням її лише в ході військових операцій. Мова війни стала близькою мільйонам людей по всьому світу. Наше сьогодні доводить, що саме англійська мова є найбільш поширеною та досить розгалуженою у військовій сфері.

Військова лексика як один з компонентів лексичної підсистеми розвивається постійно й безперервно, а в періоди трансформації суспільства кількісні та якісні зміни особливо помітні [72: 33]. Беззаперечно, війна демонструє, що військова лексика тісно переплітається з повсякденною мовою, нові військові лексичні одиниці все частіше з'являються у вокабулярі мовця, саме тому систематизація, класифікація, аналіз процесів утворення та розповсюдження є доцільним та необхідним.

Військова сфера є історично сформованою цілісною підсистемою суспільства. Це одна з найдавніших сфер людської діяльності, спрямована на пізнання властивостей, відносин, закономірностей і законів явищ, процесів і предметів воєн і військової справи [65].

Специфіка перекладу військової лексики привертає увагу багатьох дослідників. Окремими аспектами наукової розвідки військової лексики займалися такі вчені як П. Діксон, Д. В. Василенко, В. В. Балабін, П. А. Матюша, В. В. Погонець, М. Б. Білан, В. М. Лісовський, С. Я. Янчук, Б. А. Дзісь, О. В. Шум, Л. М. Гончарук, О. Ю. Солодяк, О. М. Нікіфорова, О. В. Юндіна та інші. Водночас ціла низка фундаментальних завдань теорії та практики військового перекладу потребує принципового розв'язання, обґрунтування та уточнення.

В. В. Балабін, праці якого є значущими для перекладознавчої науки, особливо в сфері військового перекладу, в одній із останніх наукових статей, у концентрованому (згорнутому) вигляді трактує дефініцію *Теорії військового перекладу (ТВП)* так: «*Теорія військового перекладу* – це система науково обґрунтованих і верифікованих практикою спеціальних знань міждисциплінарного характеру щодо перекладацького супроводження у збройних силах та лінгвістичного забезпечення військ» [11: 98].

Вивчення мови в її динаміці, у русі від загального коду, у формі узуальних знаків до її реалізації, в умовах конкретних комунікативно-прагматичних ситуацій, від системи номінативних засобів до функціонування, уможлиблює глибше проникнення в її системність, адже пізнати мову поза її функціонуванням нереально [47: 35].

Вченими доведено, що військова лексика складає одну з «адаптивних мікросистем» національної мови, «яка залежно від комунікативних потреб у військовій сфері видозмінюється чи припиняє своє функціонування за відсутності таких потреб» [60: 9]. Тобто, «адаптивна мікросистема» – це мовна система, яка зазнає впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, пристосовується до умов свого існування, у такий спосіб стає рухомою та динамічною.

У своїй дисертаційній роботі В. В. Погонець стверджує, що оскільки військова сфера – це невід'ємна частина суспільно-політичної сфери, то вона є одним з основних постачальників інноваційної лексики та фразеології до словникового складу англійської мови, позаяк сучасні конфлікти, локальні війни та боротьба з тероризмом стають в центрі уваги суспільства [72].

Військовий переклад є одним з видів спеціального перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. Відмінною рисою військового перекладу є велика термінологічність та точне і чітке викладення будь-якого матеріалу при відносній відсутності емоційних виразних засобів. Це означає, що при перекладі військової сфери особливо значущими є вимоги точності та однозначності.

На думку вчених, які активно досліджують питання специфіки перекладу військової лексики загалом, правильність перекладу військових матеріалів передбачає не лише достеменно передачу змісту матеріалу, але й більш ретельну передачу його структурної форми, послідовність викладу та низку інших важливих чинників, які мають велике значення для військового фахівця.

При будь-якому перекладі з англійської мови доводиться змінювати структуру речення, порядок слів, інколи розбивати одне речення на два чи навпаки з'єднувати два речення в одне, що передбачає використання трансформаційно-семантичної моделі перекладу. Важливо також пам'ятати, що метою перекладу як особливого виду міжмовної та міжкультурної комунікації є трансформація тексту в такий спосіб, щоб повідомлення, створене перекладачем, мало той самий ефект на читача або слухача, що й оригінал [59: 111].

Проаналізувавши праці лінгвокраїнознавців, можна стверджувати, що військова лексика – це сукупність усіх елементів сфери військового спілкування, що віддзеркалюють вплив культурних, історичних, територіальних, вузькоспеціальних та інших екстралінгвальних чинників, що знаходять свій словесний вияв у конкретних виразах, які іноді здатні створити нездоланний лінгвокультурний бар'єр для перекладача. [43: 37].

Д. В. Василенко у своїй праці зазначає, що найбільш рухомим компонентом фахової підмови, зокрема військової, є лексична підсистема, яка має польовий характер, тобто її структура організована за принципом поля, в якому є центр із його ядром (термінологія) і периферія (субстандартна лексика). Військова лексика є сукупністю мовних одиниць, що поєднуються спільним змістом і відображають понятійну, предметну та функціональну схожість явищ,

які вони позначають [16: 28]. Склад військової лексики розглядається в лінгвістиці з різних поглядів. Більшість науковців відносять до військової лексики слова та словосполучення, що передають специфічні військові поняття, а також слова, які вживаються у мовленні військовослужбовців збройних сил.

Дослідження військової лексики у синхронії та діяхронії дало можливість науковцям розподілити її на такі основні групи як:

- військова термінологія, що позначає поняття «безпосередньо пов'язані з військовою справою, збройними силами, методами збройної боротьби тощо»;
- військово-технічна термінологія, що позначає поняття «безпосередньо пов'язані з військовою справою, збройними силами, методами збройної боротьби тощо»;
- емоційно-забарвлена військова лексика, представлена словами та сполученнями, які часто використовуються переважно у військовій розмовній мові і фактично є стилістично синонімами відповідних військових термінів [17: 13]. До емоційно-забарвлених одиниць військової лексики можна віднести військовий сленг, жаргонізми, арготизми.

Принагідно слід зазначити, що загарбницька війна, яку розпочала РФ в Україні, має помітний вплив не лише на українську лексику. Наприклад, в англійському сленгові з'явилося чимало неологічних слів. Спостерігаємо популярність нового дієслова *Ukrained* – «зукраїнити», що описує суть становища, в якому опинилася Росія після нападу на Україну. Автори онлайн-словника англomовного сленгу *Urban Dictionary* описують суть цього нового слова так: «Коли ти Росія і вторгаєшся до країни, а у відповідь отримуєш приниження на глобальному рівні». Приклад вживання: «Росія була зукраїнена» (UD: URL).

Рис. 1.1. Приклад сленгізму

Загалом військовий сленг є яскравим прикладом військової лексики, якому також притаманне використання скорочень та аббревіатур. Відомий американський лінгвіст Чарльз Фріз ще понад 60 років тому зазначав, що термін «сленг» настільки поширився в своєму значенні та застосовується до такої великої кількості різних понять, що надзвичайно важко провести роздільну лінію між тим, що є сленгом і що їм не є [109: 52].

Наведемо декілька прикладів військових сленгізмів: *swaddy* – рядовий, *dogfight* – повітряний бій, *milk run* – легке завдання, *life-insurance* – парашут, *Long Tom* – гармата, заст. пушка, канона (GMTS: URL).

Сленгові аббревіатури використовуються переважно для створення комічного ефекту. Для англійського військового сленгу характерні трансформації загальнопринятих військових термінів або інших звичайних слів, зокрема просторічної лексики, у аббревіатури. Наприклад:

MARINE (*Muscles Are Required, Intelligence Non-Essential*) – морський піхотинець (м'язи необхідні, розум необов'язковий).

GUPPY (*Greater Underwater Propulsive Power*) – підводний човен з прискореним ходом – Скорочення «GUPPY», що означає форсування підводної швидкості, співпадає з назвою акваріумних рибок Гупі.

До того ж серед військовослужбовців збройних сил Великої Британії досить популярним є використання скорочень, утворених на основі коду для

телефонних переговорів. Наприклад, літера «А» раніше при переговорах передавалась як «ack», що в свою чергу призвело до виникнення наступних сленгізмів:

ack-ack (AA – *antiaircraft*) – зенітна артилерія, вогонь зенітної артилерії;

ack-ack alley – зона зенітної артилерії;

ack-acker, ack-ack man – зенітник;

ack-bang (*atomic bang*) – ядерний вибух;

Ack Tom (AT – *antitank*) – протитанкова гармата;

ack-willy (*absence without leave*) – самовільна відлучка з військової частини (GMTS: URL).

В армії США також знаходимо цікаві випадки. Наприклад, слово «*Charlie*» в кодї телефонних переговорів передає літеру «С». Це призвело до виникнення таких одиниць:

charlie-charlie (CC – *Command and Control helicopter*) – гелікоптер управління десантом;

Poppa Charlie (PC – *personnel carrier*) – бронетранспортер.

Отже, можемо зробити висновок, що сучасна англомова військова лексика є відкритим системним утворенням, яке невпинно розвивається та збагачується різними мовними феноменами. Військова лексика представлена термінологією, професіоналізмами та емоційно-забарвленою військовою лексикою. Наведені приклади ілюструють також наявність скорочення лексичних одиниць у цих основних групах військової лексики.

1.2.1 Основні засади перекладу словоскорочень як характерної риси військового тексту. Процес появи будь-яких нових, не характерних раніше для тексту, мовних одиниць, потребує детального аналізу та вивчення, тягне за собою появу нових проблем для перекладачів. Не дивно, що сьогодні все більше уваги приділяють вивченню словникового складу мови, а також проблемам перекладу. Питання природи аббревіації перекладу утворених цим способом лексичних одиниць – не виключення, адже є одними з найактуальніших сьогодні. Варто зазначити, що сьогодні однією з найбільш помітних тенденцій розвитку

мов є саме тенденція до абрєвіації. Абрєвіація є продуктивним видом саме лексичної компрєсії.

У рамках нашого дослідження увага приділяється вивченню проблем, пов'язаних з перекладом скорочень у межах військового дискурсу. Масштабна популяризація скорочень у військовій сфері створює надскладне завдання для перекладача – перекласти абрєвіатуру точно, використовуючи для цього всі наявні способи, стратегії та прийоми. Переклад скорочень та абрєвіатури завжди був актуальною темою для вивчення, втім в останнє десятиліття йому приділялася особлива увага.

Військові скорочення та їх переклад ретельно вивчали Д. В. Василенко, Т. Г. Семигінівська, В. В. Погонець, О. Р. Четверікова, І. О. Литовченко, О. Є. Мілова. Згідно з дослідженнями зазначених науковців, переклад військових скорочень передбачає формулювання термінів однієї мови в іншій.

Стрімкий розвиток спеціальної лексики спровокував лінгвістів заговорити про «вибух у мові» (*explosion of language*), «термінологічний вибух» (*terminological explosion*). У зв'язку з цим, проблематиці абрєвіації, завдяки якій відбувається поява багатьох нових слів, стало приділятися більше уваги під кутом різних наук, зокрема лінгвопрагматики та перекладознавства.

Сучасна лінгвістична традиція та перекладознавча наука розширює наукові горизонти розвідок про мову загалом та різні її явища. За останні декілька років різноманітні актуальні проблеми функціонування, систематизації та перекладу абрєвіатур та скорочень у своїх роботах вже висвітлювали багато дослідників, зокрема А. Банколь [102], М. Аль-Зубі [99], М. Бейкер [97], С. Краніч [107], які застосовували контрастивно-перекладознавчий аналіз у своїх роботах. Контрастивно-перекладознавчий аналіз є різновидом порівняльно-перекладознавчого аналізу, який передбачає співставлення абрєвіатур мовою оригіналу та мовою перекладу. Таке дослідження допомагає розв'язанню проблем встановлення адекватних відповідників при перекладі, уніфікації та стандартизації термінології.

Особливості реалізації абревіатур та скорочень у мові перекладу є основним у процесі їх тлумачення через різноманітності у прагматичному навантаженні мови. Іноді може здатися, що військові мають власну мову, яка повністю складається зі скорочень, абревіатур та акронімів.

Висока поширеність скорочених одиниць висуває важливу задачу для перекладача – перекласти абревіатуру максимально адекватно та зрозуміло, застосовуючи при цьому всі необхідні способи та стратегії. Абревіатура, як відзначає К. Ю. Кравець, «не має бути загадкою чи ребусом, які спотворюють сприйняття тексту та створюють «інформаційний шум» [50: 63]. Скорочена одиниця в перекладі, таким чином, має представляти собою виключно зашифрований мовний код, який економить та оптимізує мовні зусилля.

Український вчений-перекладознавець та мовознавець В. І. Карабан констатує, що істотними для перекладу є те, що скорочення в реченні можуть виконувати різні синтаксичні функції, отримуючи при цьому відповідне морфологічне оформлення відповідно до правил граматики англійської мови. Тобто, скорочення можуть брати скорочення множини, форму присвійного відмінка, форму минулого часу, приєднувати афікси та оформлятися артиклем. Безумовно, такі граматичні особливості уможлиблюють виникнення значних труднощів для їх розуміння та перекладу. Також, важливо зазначити, що скорочення в англійській мові можуть писатися по-різному: разом та окремо, великими та малими буквами, з крапками й без них, зі знаком дробу або з лігатурою (&, @) [36: 448—451].

Аналіз військових скорочень демонструє їхню крайню неоднорідність, що зумовлює труднощі для розуміння та адекватного відтворення українською мовою. Під час здійснення професійного перекладу скорочень у текстах військового дискурсу здійснюється трансформаційно-семантична модель перекладу. Така модель перекладу орієнтована на прямий зв'язок між структурами та лексичними одиницями оригіналу та перекладу.

Оскільки англійські військові скорочення можна віднести до класу специфічних іноземних найменувань і до слів з малозрозумілим асоціативним

значенням, то процес їх перекладу можна розглядати як процес семантичної адаптації. Однак для здійснення перекладу необхідно мати уявлення про основні способи передачі англомовних аббревіатур українською мовою.

Згідно з напрацюваннями І. В. Корунця, основні та незначні зміни в структурній формі мовних одиниць, що відбуваються з метою досягнення точності в перекладі, називаються перекладацькими трансформаціями [49: 53]. Саме перекладацькі трансформації уможливають досягнення еквівалентності та подолання невідповідностей між мовами оригіналу та перекладу.

У наукових працях перекладознавчого спрямування можна знайти багато підходів і до самого визначення, і до класифікацій перекладацьких трансформацій. Оскільки дослідники не дійшли до єдиної думки стосовно цієї проблематики, знаходимо різні класифікації перекладацьких трансформацій.

О. О. Селіванова зазначає, що у вузькому значенні перекладацька трансформація це – перетворення, модифікація форми, або змісту і форми, зокрема, з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту [78: 456]. На її думку, такі перетворення здійснюються як на підставі системних розбіжностей двох мов і є системними трансформаціями, так і через відмінність культур, онтологій двох народів, програм інтерпретації читачів оригіналу та перекладу. Останні перетворення можна назвати функціональними [78].

В. Н. Комісаров класифікував перекладацькі трансформації на три основні типи: лексичні, граматичні та лексико-граматичні (комплексні). Серед лексичних він розподіляє: транскрипцію, транслітерацію, калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція). До граматичних трансформацій віднесено: дослівний переклад, членування речень: одне складне → декілька простих, об'єднання речень: декілька простих → одне складне, та граматичні заміни. Найбільш поширеними лексикограматичними трансформаціями В. Н. Комісарів визначив антонімічний та описовий переклад, а також прийом компенсації. [48: 159—165].

Також існують різні способи перекладу скорочень, однак більшість сучасних перекладознавців погоджуються на існуванні серед них найбільш поширених. В. І. Карабан виокремлює наступні способи перекладу скорочень:

- 1) транскодування (транскрибування або транслітерування);
- 2) транскодування повної (вихідної) форми скорочення;
- 3) передача англійського скорочення еквівалентним українським скороченням (переклад відповідним скороченням);
- 4) переклад відповідною повною формою слова або словосполучення [36: 449—450].

У третьому розділі магістерської роботи проведемо детальний аналіз усіх можливих стратегій передачі скорочень при перекладі текстів військового дискурсу. Англійські військові скорочення є досить специфічним мовним матеріалом, що має чимало особливостей, які необхідно враховувати під час роботи з ними.

Отже, головною метою будь-якого перекладу є досягнення адекватності. Адекватний переклад визначається відтворенням єдності змісту та форми оригіналу засобами іншої мови. Коректне, правильне та повноцінне відтворення текстів військової тематики та наявних в них лексичних скорочень безпосередньо залежить від доцільного застосування стратегій при перекладі, зокрема перекладацьких трансформацій.

1.3 Особливості та багатогранність англійськомовного військового дискурсу

Інтерес до вивчення військового дискурсу з боку дослідників набуває та буде набувати все більшого значення, це є досить очевидним. Як зазначає американський дослідник Дж. Майклу, «у конфлікатах дискурс відіграє провідну роль, а принципи ведення війни є невід’ємними від мови війни» [118]. В сучасних реаліях ці слова набувають дедалі більшого значення.

Проблематика та багатогранність військового дискурсу пов'язана з поняттям дискурсу взагалі. Багатозначність терміна «дискурс» та його здатність використовуватись в різноманітних сферах гуманітарних наук створюють різні підходи щодо трактування значення та сутності цього поняття [118].

Дискурсом займається мовознавча наука дискурсологія, яка представлена методологічно й теоретично різноманітними течіями, лінгвістичними школами й окремими дослідженнями, спрямованими на всебічний опис і характеристику мовленнєвого спілкування людей у специфічних і стандартних комунікативних ситуаціях з урахуванням соціальних, культурних, когнітивних, психологічних, етнічних й інших чинників. Об'єктом дискурсології є різноманітні дискурсивні практики мови, а предметом – організація дискурсу [80 : 625].

За визначенням С. І. Потапенко, дискурс визначається як множина текстів із відношеннями, що їх пов'язують, та характеризується відсутністю стандартної, звичної послідовності його читання. Це зумовлено його безкінечністю, нелінійністю, відсутністю точного авторства, об'єктивністю та неоднорідністю, на відміну від закінченості, лінійності, точного авторства, суб'єктивності та однорідності традиційного писемного тексту [75: 296]

Також вважаємо релевантними висновки у працях зарубіжних дослідників. Поняття дискурс містить в собі широкий інтерпретаційний спектр це: 1) текст, думка, що відноситься до конкретної соціальної чи культурної обставини; 2) комунікативна обставина, яка поєднує текст та певні його компоненти, завдяки якій існує можливість на рівні з текстом зрозуміти суб'єкт вислову [110].

І. Б. Штерн розглядає дискурс як інформаційну технологію організації та сприйняття текстових матеріалів, що поєднує нелінійний, асоціативно-фрагментарний та мережевий принципи репрезентації інформаційного середовища з процедурами вільної навігації за будь-якими нелінійними зв'язками, зафіксованими в цьому середовищі. [92: 65].

Військовий дискурс як складний комунікаційний феномен неодноразово ставав предметом дослідження не лише лінгвістів та мовознавців, а й науковців інших галузей: філології, психології, військової історії, педагогіки,

лінгвокраїнознавства, військової справи. Низка науковців визначили категорію військового дискурсу (І. Б. Штерн, Л. В. Мосієвич, І. Бехта, С. І. Потапенко, І. С. Шевченко, О. І. Морозова, Н. А. Фурсіна). Деякі філологи досліджували загальні лексичні особливості військового дискурсу (В. В. Балабін, Л. М. Гончарук, О. Ю. Солодяк). Н. Т. Акульшина досліджувала об'єктивну тотожність та перманентну протилежність поняття «військового» та «воєнного» дискурсів. Досліджено деякі аспекти військового дискурсу під кутом перекладацької проблематики.

Деякі мовознавці дають таке визначення військового дискурсу – це комунікативна підсистема мовлення, текст в сукупності з позамовними прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками [70]. Інші сучасні дослідники розглядають військовий дискурс як військово когнітивно-комунікативну систему, яка представляє собою систему концептів, що відображають уявлення про реальні та уявні об'єкти, явища та їх взаємодію в сфері військового протистояння, їх раціональну та емоційну оцінку, і засоби вираження, що забезпечують комунікацію членів військового співтовариства між собою та із зовнішнім світом в різноманітних ситуаціях взаємодії і протидії [16].

Виходячи з напрацювань В. В. Погонєць, можемо перерахувати наступні компоненти військового дискурсу: дискурс військових про війну та їхню діяльність, політиків про війну, дискурс засобів масової інформації, які висвітлюють військові події. За формою військовий дискурс поданий монологічним (накази, розпорядження, зведення, посвідчення, промови, доповіді, статі, огляди, інструкції, звіти, тощо) та діалогічним спілкуванням (військовослужбовців, політиків, дипломатів, журналістів та ін.) [72].

Аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми та текстів військової тематики дає можливість виділити ряд лексичних особливостей сучасного англomовного військового дискурсу. До них входять військові терміни, аббревіатури, жаргонізми, неологізми, сленгізми, військові афоризми, прислів'я та приказки, фразеологізми, та низка образних елементів, що викликають емоції аудиторії.

У другому розділі своїй дисертації Д. В. Василенко зазначає, що структурно-семантичний аналіз англomовних військових лінгвальних інновацій ХХ – початку ХХІ століття свідчить про те, що у сфері військової лексики процеси неогенії відбуваються, головним чином, шляхом афіксації, словоскладання, скорочення, семантичної деривації та фразеологізації [15].

Як вже зазначалося, для текстів військового дискурсу характерна насиченість термінами, і в силу їх різноманітних структур саме вони і складають вагомі лексичні труднощі при перекладі на українську мову. Англomовна термінологія у військовій сфері є тематично широкою та різноманітною. Наразі спостерігається поява різних словників та глосаріїв фахової військової мови. Наприклад, альянс НАТО видав великий словник загальних термінів для використання країнами-членами. Також, у зв'язку з темою нашого дослідження, вважаємо за потрібне зазначити, що досить часто тексти НАТО налічують велику кількість військових скорочень, що зумовлює труднощі для перекладу. Науковці все частіше стверджують, що аббревіація є доволі активним і діючим прийомом термінотворення, який характерний для багатьох терміносистем національних мов.

1.3.1 Типи текстів військового дискурсу. Зв'язок тексту з цілями, завданнями та стратегіями при перекладі є очевидним, про що неодноразово наголошували відомі дослідники перекладознавчої науки. Класифікація текстів військового дискурсу безпосередньо пов'язана з науковою проблематикою теорії військового перекладу.

Тексти військового дискурсу – це комунікативна підсистема мовлення в сукупності з позамовними, тобто прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками. Все частіше науковці починають стверджувати, що власне військовий дискурс екстраполюється на суспільно-політичний дискурс [70].

У дисертаційному дослідженні Л. М. Гончарук підкреслює, що попри значну кількість існуючих класифікацій військових текстів, створених видатними теоретиками і практиками військового перекладу, проблема

упорядкування корпусу військових документів за критеріями, релевантними для теорії перекладу, залишається актуальною і сьогодні [55: 16]. Позаяк для перекладача військової сфери необхідно знати, з яким типом тексту він буде працювати, оскільки тексти для перекладів відрізняються за жанрами, стилями та особливо функціями. Різні типи тексти вимагають різних підходів до вирішення перекладацьких задач.

Наразі існуючі класифікації текстів не мають єдиної концепції щодо виділення типів текстів, проте дають можливість визначити місце військового перекладу серед інших видів, а також зорієнтуватися у виборі критеріїв, необхідних для подальшого розгалуження текстів військової тематики за спільними ознаками [70].

Тексти військової тематики належать до інформативних текстів, основним завданням яких є передача змісту та інформації, тому одним із критеріїв класифікації текстів у військовому перекладі слід вважати саме змістовне наповнення. Оскільки зміст тексту безпосередньо пов'язаний із формою, крім змістовного наповнення слід також зважати і на спосіб викладення. Тексти військової тематики, як правило, мають визначену форму, яка суворо регламентується [72].

Неодноразово акцентувалася увага на тому, що існують жорсткі обмеження на всіх рівнях, починаючи з макроструктури військового тексту до абзаців, речень і зворотів, дотримуючись стандартизованих форм, рідкісних для звичайних текстів, кліше, усталених виразів та особливих способів вираження цілісності когерентності. Складність інформаційного навантаження кожного речення та важливість повної та однозначної передачі інформації, коли виключається будь-яка можливість двозначного тлумачення, зобов'язують до використання занадто довгих речень зі складним синтаксисом, високим рівнем гіпотаксису, повторенням синтаксичної уривчастості [14].

Тексти військового дискурсу, крім змістового наповнення та визначеної форми, також зорієнтовані на конкретного одержувача повідомлення, що

допомагає перекладачу визначити вибір мовленнєвих засобів для створення еквівалентного цільового тексту.

Запропонований В. В. Балабіним розподіл військового перекладу на три основні види: військово-політичний, військово-технічний та військово-спеціальний [11], уможлиблює виділення основних критеріїв виділення текстів у перекладі військового дискурсу:

- змістовна спрямованість (змістовно-тематичне наповнення);
- функціональне призначення (приналежність до функціонального стилю);
- спосіб викладення (визначена форма);
- орієнтація на конкретного одержувача.

За такими критеріями тексти у військовому дискурсі можна класифікувати на три великі групи: тексти військово-політичної тематики, тексти військово-технічної тематики та тексти військово-спеціальної тематики [63: 296—300].

Тексти військово-політичної тематики виконують настановчо-інформативну функцію повідомлення про стан державної політики національної безпеки, діяльність збройних сил, оборонну політику держави, огляд та аналіз обороноздатності, висвітлення всіх аспектів офіційних відносин між представниками оборонних відомств різних країн, а також імперативну функцію спонукання до дії, оскільки зміст документів є обов'язковим до виконання для тих, кому вони адресуються. Змістовне наповнення таких текстів характеризується суспільно-політичною та загальновійськовою лексикою, що представлена різнобарв'ям військових, політичних термінів, номенклатурами та кліше, визначає приналежність текстів до таких підстилів: законодавчий, дипломатичний та адміністративно-канцелярський.

Головне завдання *текстів військово-технічної тематики* полягає в описі озброєння та військової техніки, поясненні технічної документації, обміні науково-технічних знань, висвітленні різних аспектів військово-технічного співробітництва. Зазначимо, що основна функція повідомлення військово-

технічної інформації визначає приналежність текстів військово-технічної тематики до науково-технічного підстилю.

Військово-технічному перекладу притаманна насиченість загальнонауковими та загальнотехнічними, військовими галузевими та вузькоспеціальними термінами. Змістовно-тематичне наповнення таких текстів визначається їх сферою функціонування, що може включати стрілецьку зброю, бойову та авіаційну техніку, усі види озброєння, тактико-технічні характеристики цього озброєння, випробування, оборонні дослідження та технології, експорт та імпорт продукції військового призначення й товарів подвійного використання, модернізацію та військово-технічне співробітництво.

Тексти військово-спеціальної тематики відрізняються від інших текстів своєю спрямованістю на вузьке коло адресантів, позаяк часто представлені документами з грифом обмеженого доступу. Сфери функціонування таких текстів суто військові, включають стратегію і тактику, рівні ведення війни, види військових операцій, бойове та тилове забезпечення, воєнну економіку та фінанси, мобілізаційні можливості, резерв, бойову готовність тощо.

О. М. Нікіфорова, досліджуючи класифікацію текстів у військовому перекладі, зазначає, що спосіб викладення цих текстів відрізняється граничною ясністю, стислістю і лаконічністю висловлювань, схильністю до якомога короткого і максимально чіткого формулювання, що не допускає різних тлумачень, конкретністю інформації, що міститься в документах, динамічністю і експресивністю її передачі, однозначністю її сприйняття. Часто ці тексти представлені у вигляді графічних документів з використанням схем і карт. На лексичному рівні тексти військово-спеціальної тематики характеризуються насиченістю спеціальною військовою та військово-технічною термінологією, широким використанням різних видів скорочень, умовних позначень, топонімів, антропонімів та вживанням спеціальної військової фразеології [63: 300—302].

Отже, задля адекватного перекладу текстів військового дискурсу, необхідно пам'ятати, що текст як головна одиниця комунікативного процесу характеризується не лише внутрішньоструктурними зв'язками між його

компонентами, але й низкою інших, позамовних текстотвірних чинників, які забезпечують його цілісність.

Висновки до розділу 1

1. Збільшення словникового запасу призводить до раціоналізації мови і економить роботу за предметом та словотвором. Одним з найбільш яскравих проявів раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовного процесу є феномен скорочення лексичних одиниць. У першому, теоретичному розділі роботи, дійшли до висновку, що за визначенням скорочення є ширшим поняттям, аніж аббревіатура або акронім. Скорочення функціонують в текстах самостійно та нерідко навіть стають відомішими, ніж їх джерела.

2. Сучасна військова лексика тісно переплітається з повсякденною мовою, нові слова та словосполучення військового словника все частіше з'являються у вокабулярі кожної людини, і саме тому систематизація, класифікація, аналіз процесів утворення та розповсюдження є доцільним та необхідним. Військова лексика відіграє важливу роль у формуванні сучасної англійської мови та є складною системою, складові якої розвиваються окремо та впливають на розвиток одна одної.

3. Проаналізувавши основні засади теорії перекладу текстів військового дискурсу, приділивши окрему увагу досліджуваному явищу, робимо висновок, що військовий переклад – це особлива гілка перекладознавчої науки, що невпинно розвивається та являє собою структуровану та упорядковану сукупність теоретичних суджень, методологічних положень, інтегрованих в єдину систему, що розкривають завдання й специфіку у галузі лінгвістичного забезпечення військ. Однак, англійська військова лексика є динамічною системою мови, яка постійно розвивається та потребує подальших розвідок, зокрема у комплексному вивченні лінгвокогнітивних та лінгвопрагматичних особливостей її відтворення засобами української мови.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИНІ ОСОБЛИВОСТІ СКОРОЧЕНЬ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

2.1 Класифікація та механізми утворення скорочених мовних одиниць

Численні дослідження науковців під кутом лексико-семантичних особливостей скорочень мовних одиниць, дають змогу стверджувати, що механізми скорочень відіграють провідну роль у процесах формотворення та словотворення.

Як відзначає С. М. Єнікєєва «в процесі формотворення скорочення слова є головним і єдиним механізмом вербокреації, а у випадку словотворення механізм скорочення діє у комплексі із механізмами основоскладання. Заміна лексичної одиниці більш економною структурою таким чином сприяє не лише економії мовленнєвої діяльності, але й оптимізації словотворчих процесів. Редукований мовний знак може використовуватися у мовленнєвому повідомленні як рівноцінний субститут прототипової лексеми або ж може брати участь у створенні складноскорочених слів» [26; 28].

У своїй роботі вважаємо релевантною думку, що найпродуктивнішим способом компресії багатослівних назв є створення абревіатур, що сприяє лексичному збагаченню мови, унаслідок створення нових кореневих морфем та розширення синонімічних відношень базового словосполучення [58].

Також слід зазначити, що абревіація є вагомим ресурсом творення термінологічних одиниць військової сфери. Використання усіх її типів сприяє компактності та цільності оформлення військового терміна.

Багато дослідників, серед яких українці А. Е. Левицький та Н. А. Луценко, у своїх дослідженнях неоднозначно витлумачують поняття «абревіація» та «абревіатура» у словотворі. Позаяк абревіація об'єднує два зворотні процеси: перший – це процес словотворення і пов'язане з ним поняття «спосіб словотворення», яким оперують науковці, другий – це об'єднання скорочених

компонентів у єдине ціле, тобто складання. Практичне застосування абрєвіації проявляється у скороченні довгих мовних формул та згортанні їх у семантичну єдність – абрєвіатуру. Це порівняно новий спосіб словотворення, але досить продуктивний у сучасних мовах [53].

Перш ніж проводити аналіз відомих класифікацій різних мовознавців, уточнімо поняття «класифікація». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови термін «класифікація» (*лат., розряд і ...фікація*) визначається як система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями (ВТСУМ: URL).

Як відомо, при вивченні будь-якого явища виникає необхідність визначення його місця в ієрархічній системі інших схожих явищ із урахуванням об'єктивно властивих йому явищ, тобто з'являється необхідність його класифікації в межах відповідної системи. Варто зазначити, що сьогодні єдиної ґрунтовної класифікації абрєвіатур, якої б дотримувались усі лінґвісти, не існує. Загалом, поняття «скорочені слова» нерідко охоплює найрізноманітніші структурні типи лексичних одиниць.

Класифікація скорочень має важливе практичне та теоретичне значення для визначення їхнього статусу, оскільки це надає можливість вивчати словоскорочення більш систематизовано. Необхідно зазначити, що у сучасній мовознавчій науці як визначення скорочень, так і принципи їхньої класифікації, є численними та неоднорідними, внаслідок чого серед скорочених одиниць виділяються різні типи, на основі різних ознак.

Першочергово, зазначаємо, що скорочення можуть складатися як з одного, так і двох, трьох, чотирьох, п'яти та більше компонентів. Наведемо наступні приклади скорочень військового дискурсу, а також проілюструємо декілька випадків вживання досліджуваного мовного явища, які було обрано для подальшого перекладацького аналізу у нашій роботі:

Однокомпонентні скорочення: *A (Army)* – сухопутні війська, *Co (Company)* – рота, *T (Tracer)* – трасувальний снаряд, *veg (vegetable)* – морська міна.

(25) *Ts can never be a totally reliable indicator of a gunner's aim, since all tracer rounds have different aerodynamics and weight from ordinary rounds (MW: URL).*

Двокомпонентні скорочення: HA (humanitarian aid) – гуманітарна допомога, AD (air defence) – протиповітряна оборона, HN (host nation) – приймаюча країна, CG (coordination group) – координаційна група.

(75) *The HA programme provides effective relief and protection to populations affected by natural or man-made disasters (M: URL).*

(66) *Currently, the AD is a priority not only for Ukraine but for all of Europe, Defence Minister Oleksii Reznikov stressed (KPUGV: URL).*

Трикомпонентні скорочення: AAA (Anti-Aircraft Artillery) – зенітні артилерійські комплекси, WMD (Weapons of Mass Destruction) – зброя масового знищення; POB (passenger on board) – людина на борту, CST (Collective Security Treaty) – Договір про колективну безпеку, DCI (Defence Capabilities Initiative) – ініціатива про оборонний потенціал.

(2) *The proliferation of weapons of mass destruction (WMD) and their delivery systems could have incalculable consequences for national, regional and global security (KPUGV: URL).*

(31) *AAA would remain a challenge at low altitudes for close-air support, but the future battlespace may also include attacks along the electromagnetic spectrum, which could pose just as much a challenge to joint terminal attack controllers and other forward air controllers (AFT: URL).*

Чотирикомпонентні скорочення: USAI (Ukraine Security Assistance Initiative) – Ініціатива сприяння безпеці України, ACCS (Air Command and Control System) – система повітряного командування та управління, OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) – Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), DNDO (Domestic Nuclear Detection Office) – Орган ядерної розвідки.

(7) *The Department of Defense announced today its plans for \$250 million in Fiscal Year 2020 Ukraine Security Assistance Initiative (USAI) funds for additional*

training, equipment, and advisory efforts to strengthen Ukraine's capacity to more effectively defend itself against Russian aggression (USEU: URL).

(41) *Additionally, DNDO is charged with coordinating the development of the global nuclear detection and reporting architecture, with partners from federal, state, local, and international governments and the private sector (HS: URL).*

П'ятикомпонентні скорочення: AWACS (Airborne Warning and Control System) – система радіолокаційного виявлення та управління.

(72) *Currently AWACS aircraft are flying missions in support of NATO's Assurance Measures to its Eastern Allies, introduced in 2014, after Russia's illegal and illegitimate annexation of the Crimean peninsula (HS: URL).*

У п'яти- та шестилітерних абрєвіатурах можна зустріти перші літери вже існуючих абрєвіатур, які входять до складу нової абрєвіатури, наприклад NMCRL (NATO Master Cross Reference List (logistics) – зведений список, NMІОТС (NATO Maritime Interdiction Operational Training Centre) – Навчальний центр НАТО операцій для призупинення незаконної діяльності на морі.

Думки дослідників про досліджуване явище сходяться в основному: скорочення залежно від виду комунікації та реалізації їх у мовленні діляться на *лексичні* та *графічні*. Н. М. Глушук стверджує, що основна відмінність між графічною та лексичною абрєвіацією полягає у тому, що графічна абрєвіація – це скорочення слова на письмі, а лексична абрєвіація – це скорочення слова в усному спілкуванні. Лексична абрєвіація може вживатися як в усному, так і в писемному мовленні [20: 38].

Серед *лексичних* скорочень розрізняють синтаксичні, утворені шляхом опущення цільнооформних елементів, і морфологічні скорочення (скорочені форми, усікання, ініціальні скорочення (абрєвіатури), акроніми, скорочення змішаного типу, слова-телескопізми).

Графічні скорочення характеризуються застосуванням лише в письмовій формі, відсутністю особливого звукового оформлення та лексико-граматичних ознак мовної одиниці і, отже, не є словами. Однак, вони також досить часто використовуються в англійській військовій мові.

Гарним прикладом слугують графічні скорочення позначень військових рангів (*Col – colonel, Sgt – sergeant, 1SG – first sergeant, LT – Lieutenant, LTG – lieutenant general, Cpl – Corporal, LCpl – Lance Corporal, SSgt – Staff Sergeant, LTC – lieutenant colonel, OC – Officer Commanding or Officer Cadet, RSM – Regimental Sergeant Major, WO – Warrant Officer*), та назви посад, особливо у Великій Британії (*PM – Prime Minister, MP – Member of Parliament*). Наведемо декілька прикладів вживання:

(57) The 1SG instructs platoon sergeants, advises the commander and assists in training of all enlisted members (M: URL).

(21) Private 2nd class (PV2) is the first promotion most enlisted soldiers can earn after completing BCT (M: URL).

(54) The SSG is responsible for the continued successful development of sergeants as well as the soldiers in their section, squad or team (M: URL).

(58) As a lawyer and a MP, he has long supported democracy and religious freedom (DD: URL).

У нашому дослідженні вважаємо доцільним класифікувати словоскорочення за структурними параметрами. Серед скорочень військового дискурсу виокремлюємо дві групи – абрєвіатури та усічення слів. Сконцентруємо увагу на абрєвіатурах. В результаті процесу абрєвіації формується новий знак, знак вторинної номінації – абрєвіатура. На відміну від скорочень, де процес творення нової лексичної одиниці відбувається на лексичному рівні, в процесі абрєвіації відбуваються зміни на синтаксичному рівні. Функціонування великої кількості термінологічної лексики у військовій підмові викликає потребу для створення абрєвіатурних позначень, які на перший погляд, вживаються для економного використання мови [31: 154].

Згідно з традиційним поділом абрєвіатур, тобто складноскорочених слів, виокремлюються наступні типи:

– складовий: апокопа (слова зі збереженням початкового складу слова), афереза, синкопа, усічення);

- словоскладання (зрощення, часткове скорочення, складноскорочені слова);
- ініціальний (буквений, акроніми, ініціально-складовий, ініціально-словесний (початкова буква + слово)).

За класифікацією Д. І. Квеселевича абревіатури бувають п'яти видів:

- 1) акроніми: абревіатура, що складається з початкових літер або звуків слів твірною словосполучення;
- 2) алфавітні абревіатури;
- 3) змішані абревіатури, найчастіше до них належать абревіатури, де перша частина – це буква або цифра, а інша – слово;
- 4) графічні абревіатури;
- 5) латинські абревіатури.

Окремим підпунктом винесено телескопічні слова, адже у теперішній час вони стрімко входять до вжитку в усіх сферах життя людини [37].

Досліджуючи військову лексику, В. В. Погонєць зазначає, що абревіатурні позначення англійської мовної військової термінології, перш за все, представлені абревіаціями ініціального типу, які поділяються на два підтипи: фонетичні абревіатури та акроніми [67: 90]. Так до першого підтипу відносяться фонетичні абревіатури, так звані «алфаветизми», які складаються з перших букв відповідного терміна та виконують компресійну функцію в мові. В свою чергу у фонетичних абревіатурах розрізняються три види абревіатур, які функціонують в сучасній англійській мові військової сфери:

Власне абревіатури, які складаються з ініціальних скорочень слів.

Наведемо приклади:

SAR (Synthetic aperture radar) – Радар із синтезованою апертурою (РСА);

SMG (Sub Machine Gun) – Пістолет-кулемет (ПК);

CWC (Chemical Weapons Convention) – конвенція про заборону хімічної зброї;

VC (Victoria Cross) – Хрест Вікторії (найвища та найпочеснішою нагородою за мужність перед лицем ворога, котрою можуть бути нагороджені військовики з країн, підлеглих Британській короні, будь-якого звання в будь-яких родах збройних сил, та цивільні особи під військовим командуванням);

RAF (Royal Air Force) – Королівські повітряні сили Великої Британії;

VP (vulnerable point) – вразливе місце;

WFP (World Food Programme) – Всесвітньо продовольча програма;

FCS (Future Combat System) – програма переозброєння та реорганізації американської армії;

MRAP (Mine-Resistant Ambush Protected) – бронетранспортер, який може рухатися по замінованих дорогах;

UAV (Unmanned Aerial Vehicle) – безпілотний літальний апарат;

POW (Prisoner of War) – військовополонений;

UGV (Unmanned Ground Vehicle) – радіокерований транспортний засіб;

FCS (Fire-control system) – Система керування вогнем (СКВ) або Система управління вогнем (СУВ);

RWS (Remote Weapon System) – система дистанційного озброєння;

WMD (Weapons of Mass Destruction) – зброя масового знищення.

Абревіатури, в складі яких крім слів з ініціальним скороченням є цифрові позначення. Вони виконують різні функції, або показують кількість слів, які починаються з однакової букви, або замінюють чисельник у терміні:

M142 HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) – високомобільна артилерійська ракетна система;

CV90 (Combat Vehicle 90, швед. Strf 90) – Стрідсфордон 90 (сімейство шведських бойових машин піхоти);

NC3A (NATO C3 Agency) – агентство СЗ НАТО (з питань консультацій, командування та управління);

C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance) – інтеграція людських і технічних засобів для успішного ведення воєнних дій;

4GW (Fourth Generation Warfare) – війна четвертого покоління.

Комбіновані аббревіації, які складаються з двох компонентів, один з яких є графічним знаком (літера), а інший – повним словом:

IRIS-T (Infra Red Imaging System Tail / Thrust Vector-Controlled) – ракета класу «повітря-повітря» малої дальності, оснащена інфрачервоною головкою самонаведення (ГСН), що охолоджується;

battlefield WMD (battlefield weapons of mass destruction) – тактична оперативна зброя масового знищення;

C-day (commence day) – день, в який розпочнеться розгортання операції;

CBRN terrorism (chemical, biological, radiological, nuclear terrorism) – форма тероризму, яка також включає зброю масового знищення;

NBC weapon (nuclear, biological, chemical weapon) – нетрадиційна зброя, що включає ядерну, біологічну, хімічну.

Ю. А. Зацний стверджує, що важливу роль в процесі творення аббревіатурних позначень відіграє аналогія, коли нова одиниця утворена за зразком конкретної мовної одиниці шляхом заміни в ній одних структурно-семантичних елементів іншими [31: 181]. Дедалі частіше можна побачити, як на основі одного аббревіатурного позначення можуть формуватися та функціонувати інші [66: 92]. Наприклад, перша літера аббревіатури *NATO* входить у склад нових аббревіатур:

NAB (NATO Appeals Board) – апеляційна комісія НАТО;

NPLOs (NATO Production and Logistics Organizations) – організації виробництва і матеріально-технічного забезпечення НАТО, – у цьому випадку множина ключового терміна відображена в аббревіатурі у формі закінчення *-s*.

Знаходимо наступні приклади для ілюстрації зазначеного явища. Шляхом аналогічного словотвору до комбінованої мовної одиниці *CBRN terrorism* (форма тероризму, яка також включає зброю масового знищення) формуються такі номінації:

CBRN attacks – нетрадиційні атаки або напади, що можуть включати хімічні, біологічні, радіологічні чи ядерні засоби;

CBRN defense (CBRN protection) – захист або оборонні можливості від хімічних, біологічних, радіологічних чи ядерних атак;

CBRN threats – загрози від різноманітних видів зброї, в тому числі хімічної, біологічної, радіологічної чи ядерної;

CBRN weapons – хімічна, біологічна, радіологічна чи ядерна зброя або зброя масового знищення.

До другого підтипу аббревіатурних позначень відносяться акроніми – аббревіатури, що складаються з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення та функціонують як повнозначне слово. Важливо зазначити, що акроніми реалізуються в усному мовленні відповідно до правил вимови, прийнятих для звичайних слів, що вимовляються як єдине слово, а не за окремими літерами:

HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) – висококомобільна артилерійська ракетна система;

NASAMS (Norwegian Advanced Surface to Air Missile System) – норвезька вдосконалена ракетна система земля—повітря;

SAW (Squad Automatic Weapon) – автоматична зброя відділення;

ISIL (Islamic State of Iraq and the Levant) – екстремістська організація, яка займається терористичною діяльністю;

NLAW (Next Generation Light Anti-tank Weapon) – шведсько-британська переносна протитанкова керована ракета малої дальності;

MALE (medium altitude long endurance) – середньовисотний БПЛА з великою тривалістю польоту;

SALT (Strategic Arms Limitation Talks) – переговори стосовно обмеження стратегічної зброї.

Такий акронім, як *MOAB (Massive Ordnance Air Blast)* позначає одну з найбільших авіабомб, оснащеною системою супутникового наведення, Аббревіатурне позначення цієї бомби в англійській мові має бекронім, неофіційну реакронімацію *Mother Of All Bombs* – «*матір усіх бомб*».

Перейдемо до другої групи скорочень за їх структурними характеристиками – усічень (усікань). Вчені поділяють усічення на апокопи (упущення кінцевої частини слова), афери (упущення початкової частини слова) та синкопи (упущення середньої частини слова) [19: 129]. Враховуючи цю класифікацію, можна виділити лише два типи усічених слів, які функціонують у лексиці військового дискурсу: апокопи (*muj* = *mujahideen*) та синкопи (*weaps* = *weapons*).

Результатами нашого аналізу є виокремлення іншого механізму утворення скорочень – телескопії. Мовознавці стверджують, що телескопія (блендінг) є одним з видів скорочень, оскільки в процесі телескопії передбачається зазвичай скорочення одного із компонентів [20: 26].

О. О. Селіванова трактує явище телескопії як особливий тип компресивного словоскладання шляхом поєднання двох слів, що перебувають у сурядному зв'язку початкової частини першого слова і кінцевого другого. Приналежність телескопічного словотвору певному способу словотворення є дискусійною проблемою, адже, з одного боку, телескопізми будуються на скороченні слів до рівня складів або складів і звуків; з іншого, на відміну від аббревіації, телескопічний словотвір ґрунтується не на сполуках, а на складанні слів, поєднаних сурядним зв'язком [78: 541].

С. М. Єнікєєва та Д. С. Єнікєєв у своїй науковій статті, розглядають роль телескопії в збагаченні лексикону сучасної англійської мови, пояснюють чому механізми утворення телескопічних одиниць мають багато спільного зі словоскладанням. По-перше, через те, що в основі утворення і телескопізмів, і складних слів полягають вільні лексичні одиниці. По-друге, у семантичному сенсі обидва способи словотвору становлять універбацію, тобто конденсацію семантики сполучення слів у межах однієї лексичної одиниці. По-третє, основу зв'язку між компонентами як композитів, так і телескопізмів складає співположення основ [27: 426].

О. І. Павлова, досліджуючи роль та місце аббревіації в системі термінотворення, розподіляє всі скорочення термінологічного характеру,

залежно від уживання, на дві великі групи: *контекстуальні* та *стійкі*. *Контекстуальні (оказіональні)* – це скорочення окремих авторів, спорадичні скорочення, які з часом можуть закріпитися в мові науки і перейти до групи стійких скорочень, а можуть так і залишитися оказіональними. Зазвичай контекстуальні скорочення пояснюються авторами або в примітках, або в самому тексті. *Стойкі скорочення*, за словами дослідниці – це загальноприйняті скорочення або умовні графічні зображення термінів-простих слів та термінів-складних слів, загальноновживані короткі варіанти термінів-словосполучень, які фіксуються в термінологічних словниках і широко відомі спеціалістам певної сфери діяльності [65: 71—72].

Отже, у лінгвістичному аспекті процеси скорочень лексичних одиниць, зокрема аббревіації, що розвиваються в англійській мові, слід розглядати у зв'язку з усіма існуючими проблемами слова: проблемою значення слова, проблемою семантизації внутрішньої форми слів, їхніх механізмів; парадигматичних, мотиваційних та дериваційних відношень, інформаційної та дискурсивної обумовленості.

2.2 Лінгвопрагматичні особливості омонімічності скорочень як новий виклик для перекладознавчої науки

Лінгвопрагматика – розділ мовознавства, що вивчає умови використання мовцями мовних знаків. Лінгвопрагматичний аспект перекладу охоплює не лише прагматичне значення слова, але й деякі проблеми, пов'язані з різним рівнем розуміння учасниками комунікативного акту певних значень слів чи повідомлень в цілому, залежно від мовних чи паралінгвістичних факторів, тобто фонових знань. Сучасна проблематика, пов'язана зі скороченнями, досить широка та багатопланова, оскільки скорочені лексичні одиниці мають надзвичайно різноманітний характер.

Все частіше у колі науковці постає питання омонімічності аббревіатур. Спираючись на низку праць мовознавців та перекладознавців, необхідно

відзначити, що скорочення характеризуються високою та багатоаспектною омонімічністю, тобто мають різне значення при тотожності графічної форми. Вивчення мови як системи знаків передбачає особливу увагу до явища омонімії. Глибоке теоретичне вивчення проблеми омонімії у мові є необхідним, оскільки вона є показником співвідношення форму і змісту у мові.

Вперше Аристотель визначив, що омоніми є «предметами, у яких лише ім'я спільне, а мова про сутність, яка відповідає цьому імені – різна». Шарль Баллі, один з найвидатніших лінгвістів та автор праць із загального та порівняльно-історичного мовознавства, ще в середині ХХ століття називав омонімами «два знаки, що мають тотожне звучання» [101].

Перш ніж аналізувати проблематику зазначеного явища, детальніше розглянемо його визначення. Знаходимо таку словникову статтю «ОМОНІМІЯ, і, жін. Звуковий збіг різних за значенням слів або їх форм (ВТСУМ: URL).

В сучасній науці про мову загальноприйнятим є те, що омонімія – абсолютна універсалія. Наявність омонімів в мові є обов'язковою і закономірною, до того ж глибинно зумовленою як фізіологічно, так і самою природою мови як системи. Український мовознавець Л. А. Булаховський ще понад сорок років тому стверджував, що омоніми – такі ж законні діти мовного мистецтва, як і всі інші [14].

Тенденція лексикалізації аббревіатур породила новий спосіб аббревіації – омоакронімія, або омонімія, яке по своїй фонетичній структурі співпадає з загальноновживаними словами. Часто омоакроніми, що мають різне значення та одне написання чи звучання використовуються персивазивної функції [51: 146—147].

Оскільки скорочення та аббревіатури складаються з невеликої кількості літер, то існує ймовірність співпадіння їхніх форм [37: 55]. Слід також зазначити, що одне і те саме скорочення може водночас виступати як скороченням внутрішньогалузевої омонімії, так і скороченням міжгалузевої омонімії.

Перекладач повинен бути обізнаним з проблематикою омонімії скорочень при перекладі військового дискурсу, які містять велику кількість цього явища,

орієнтуватися на тематику тексту для того, щоб уникнути неправильного перекладу. Деякі скорочення мають кілька десятків зареєстрованих значень. Наприклад, скорочення *A* має більше 60 різних значень, *B* – більше 40, *BP* – 20, *CA* – 17.

Після проведеного аналізу механізмів утворення скорочених одиниць, можемо констатувати, що вони є досить гнучкими, а постійне виникнення нових термінів, і, відповідно, нових скорочень, продукує їх дублювання, що ускладнює роботу над такими мовними одиницями. Розшифрування нових або маловідомих скорочень – це дуже кропіткий та непередбачуваний процес.

Поняття «розшифрування» являє собою процес вивчення слів оригіналів або корелятив. Однак, значення аббревіатури не завжди співпадає зі словом-оригіналом. Схиляючись до цього твердження, можна сказати, що розшифрування – це встановлення значення конкретної аббревіатури завдяки контексту [88: 226].

А. Д. Кукаріна у своїй дисертаційній роботі наголошує, що омонімія скорочень спричиняє труднощі при перекладі, яких можна уникнути, дослідивши всі відомі варіації їх розшифровки з метою відбору для певної трансформації конотативного значення вербоформанту [51: 42].

Розглянемо, як за наявності численних омонімічних словоскорочень вирішується проблема диференціації омонімів. Перш за все, частіше основним тлумачним фактором для омонімів є контекст. З контексту, зазвичай, буває зрозуміло, яке саме значення у того чи іншого омоніма, а втім омонімічність деяких аббревіатуру створює значні труднощі для перекладача саме військового дискурсу, що полягає у виборі правильного, точного тлумачення аббревіатури із декількох наявних.

Під час перекладу скорочень, зокрема омонімічних, варто насамперед звернутися до словників. Втім жодний словник не може гарантувати наявність повного списку скорочень та усіх можливих значень словоскорочення, оскільки мова невпинно розвивається. Тому необхідно знати основні прийоми перекладу скорочень. Першочергове та найголовніше – ретельне вивчення контексту.

Потім – доцільне проведення ретельного аналізу структури скорочення та розшифрування його компонентів.

Зазначимо, що найчастіше омонімічними скороченнями є дволітерні та трилітерні аббревіатури, які мають від двох до п'яти значень. Наприклад, аббревіатура AAA може мати декілька значень. У двох нижче наведених реченнях, розшифруємо як ЗРК (*зенітно-ракетні комплекси*):

(5) *Modern AAA also have electro-optical and infrared sensors as well as radars that allow the operator to know how much to lead the target (AFT: URL).* – Сучасні ЗРК також мають електрооптичні та інфрачервоні датчики, а також радары, які дозволяють оператору розуміти, скільки потрібно «вести» ціль.

(67) *“In the future, AAA would be the primary threat against the Air Force’s swarming UAV strategy since low altitude is required to get the needed resolution to detect ground threats,” he added (AFT: URL).* – «У майбутньому ЗРК (зенітно-ракетні комплекси) стануть основною загрозою стратегії ВПС проти нальоту БПЛА, оскільки для отримання необхідної роздільної здатності для виявлення наземних загроз потрібна мала висота», — додав він.

Маємо ще два приклади з аббревіатурою AAA, де при перекладі отримуємо інше значення:

(31) *AAA would remain a challenge at low altitudes for close-air support, but the future battlespace may also include attacks along the electromagnetic spectrum, which could pose just as much a challenge to joint terminal attack controllers and other forward air controllers (AFT: URL).* – Протиповітряна оборона залишатиметься проблемою на низьких висотах для ближньої підтримки з повітря, але майбутній бойовий простір також може включати атаки вздовж електромагнітного спектру, що може створити таку ж проблему для диспетчерів спільних атак на терміналах та інших передових диспетчерів повітря.

(48) *Factory specialized in radar construction and components for AAA (M: URL).* – Завод спеціалізувався на виготовленні радарів і комплектуючих до зенітно артилерійських комплексів.

Отже, можемо стверджувати, що переклад усіх типів військових скорочень, які були проаналізовані у другому розділі нашої роботи, є надскладним завданням, оскільки цей процес потребує ретельного вивчення контексту, розуміння особливостей військового дискурсу, аналізу всієї структури явища словоскорочення та розшифрування усіх компонентів. Як вже було зазначено, розшифрування скорочень – це дуже кропіткий та непередбачуваний процес.

Висновки до розділу 2

1. Прагнення передавати максимальний обсяг інформації мінімальними мовними засобами зумовлює виникнення нових компресивних форм. Проаналізувавши лексико-семантичні та лінгвопрагматичні особливості скорочень у сучасній англійській мові, робимо висновок, що таке мовне явище як скорочення мовних одиниць не слід розглядати як групу лексики, що випадає із загального списку словникового складу. Воно входить до нього як невіддільна, хоча й своєрідна частина, яка наділена власними якостями та властивостями, специфікою та труднощами. Нові утворення функціонують подібно до лексичних одиниць, відповідаючи всім лексико-граматичним показникам повнозначного слова. Аббревіатури, зокрема, входять до складу висловлення як готові комплекси і сприймаються єдиними номінативно-когнітивними утвореннями.

2. Було проаналізовано різні класифікації та механізми утворення скорочених мовних одиниць. У нашому дослідженні серед скорочень військового дискурсу було виокремлено дві групи – аббревіатури та усічення слів. Також можемо зробити висновок, що механізмів утворення скорочених одиниць є досить гнучкими, а постійне виникнення нових термінів, і, відповідно, нових скорочень, продукує їх дублювання, що ускладнює перекладацькі завдання.

3. Також дійшли висновку, що специфічну складність для переклада становить і те, що значна кількість скорочень, що вживаються в англійській

військовій сфері, є омонімічними, тобто мають різне значення при тотожності графічної форми. Омонімія словоскорочень представляє собою лексико-семантичний процес, при якому можлива наявність та функціонування двох чи більше рівнозвучних мовних одиниць, які семантично не пов'язані між собою. Тому у таких випадках іноді буває важко визначити за формою скорочення його значення. Тут слід розглядати як лексико-семантичні, так і лінгвопрагматичні особливості.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ СПОСОБІВ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ АНГЛОМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

3.1. Досягнення еквівалентності за допомогою лексичних трансформацій

З метою досягнення комунікативної рівноцінності перекладу оригіналу військового тексту необхідно здійснити низку лексичних, граматичних, лексико-граматичних та стилістичних перетворень. При перекладі військових текстів необхідно проводити лексико-семантичні заміни для правильної передачі змісту висловлювання. Тому під час роботи з текстами військового дискурсу та з усіма специфічними мовними явищами, до яких відносяться скорочення лексичних одиниць, перекладачі вдаються до використання низки перекладацьких трансформацій. У перекладознавчій науці наявні розгалужені класифікації перекладацьких трансформацій, які також допомагають зберегти лінгвопрагматичну функцію того чи іншого явища.

Проаналізувавши праці українських та зарубіжних науковців, себто спираючись на теоретичне підґрунтя щодо можливих способів відтворення скорочень у мові перекладу, розглянемо тенденції до їхнього застосування, зважаючи на визначену у другому розділі класифікацію скорочень та їхнє вживання у текстах військового дискурсу, зокрема статтях онлайн-видань.

Визначившись із основними поняттями трансформацій та їхніми особливостями, вважаємо доцільним провести повний аналіз стратегій перекладу скорочень у реченнях військового дискурсу. Трансформаційний переклад може охоплювати низку стратегій. У нашому дослідженні ми виокремлюємо лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні трансформації.

Перекладацькі лексичні трансформації – це різного типу зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних та прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [37: 300].

Проілюструємо відтворення англомовних скорочень у текстах військового дискурсу перекладом повної форми за допомогою калькування (дослівного або буквального перекладу). Використовуючи калькування, ми перекладаємо скорочення лексичної одиниці шляхом заміни її складових частин (морфем чи слів) українськими лексичними відповідниками, однак спочатку необхідно розшифрувати усі компоненти того, чи іншого скорочення:

– *psywar* → *psychological warfare*: (12) *The heart of the program was psychological warfare, or "psywar," which was intended to confuse and demoralize the enemy (WP: URL)*. – У центрі програми була психологічна війна, яка мала на меті заплутати та деморалізувати ворога.

– *A-bomb* → *atomic bomb*: (16) *It might sound funny today, but testing showed these unusual weapons to be tremendously effective... some say even more so than the A-Bomb (M: URL)*. – Сьогодні це може звучати весело, однак тестування показало, що ця незвична зброя надзвичайно ефективна... дехто стверджує, що навіть більше, ніж атомна бомба.

– *CM* → *cruise missile*: (26) *Long-range Tomahawk CM can be launched from ships or aircraft (DD: URL)*. – Далекобійна крилата ракета Томагавк може запускатися з кораблів або літаків.

Абревіатуру *VADM* також спочатку розшифруємо – *VADM* → *Vice admiral*, а потім перекладаємо методом дослівного перекладу:

(22) *VADM Landay completed 35 years of distinguished service as a Naval officer in 2013 (PIPS: URL)*. – Віце-адмірал Лендей закінчив 35 років служби як офіцер військово-морського флоту в 2013 році.

(27) *VADM Topshee's career in the Royal Canadian Navy has been a combination of sea-going appointments and staff officer positions throughout his 32 years of service (GC: URL)*. – Кар'єра Віце-адмірала Топші в Королівському

канадському флоті була поєднанням морських призначень і штабних офіцерських посад протягом всього його 32 років служби.

– *NVD* → *night-vision device*: (33) *NVDs can be handheld but many are head-mounted and attach to helmets (MW: URL)*. – Прилади нічного бачення можуть бути портативними, однак багато з них встановлюються на голову та кріпляться до шоломів.

– *EW* → *electronic warfare*: (37) *This created a communication system does not "Turn off" any modern means of EW (DD: URL)*. – Ця створена система зв'язку не «глушиться» жодним сучасним засобом радіоелектронної боротьби.

– *navwar* → *navigation warfare*; – *GPS* → *Global Positioning*: (40) *Navigation warfare, or navwar, explores new methods to prevent hostile forces from exploiting GPS's reliable accuracy (DD: URL)*. – Навігаційна війна досліджує нові методи запобігання ворожим силам від використання надійної точності GPS (системи глобального позиціювання).

– *AAS* → *Anti-aircraft system*: (47) *The Ukrainian government requested another much more modern French AAS: the SAMP/T Mamba (M: URL)*. – Український уряд просить про іншу набагато сучаснішу французьку протиповітряну систему: зенітно-ракетний комплекс «SAMP/T» на прізвисько «Мамба».

– *NCO Corps* → *noncommissioned officer corps*: (53) *Along with the rank of sergeant, the corporal is the only rank that never has disappeared from the NCO Corps (M: URL)*. – Поряд з сержантським званням капрал є єдиним званням, яке ніколи не зникало зі складу сержантського корпусу.

– *SSG* → *staff sergeant*: (54) *The SSG is responsible for the continued successful development of sergeants as well as the soldiers in their section, squad or team (M: URL)*. – Штаб-сержант несе відповідальність за подальший успішний розвиток сержантів, а також солдатів у їхній секції, загоні чи команді.

– *ISG* → *first sergeant*: (57) *The ISG instructs platoon sergeants, advises the commander and assists in training of all enlisted members (M: URL)*. – Перший

сержант інструктує сержантів взводу, консультує командира та допомагає у підготовці всіх рядових.

– *MP* → *member of parliament*: (58) *As a lawyer and a MP, he has long supported democracy and religious freedom (DD: URL)*. – Як адвокат і член парламенту він тривалий час підтримує демократію і свободу релігії.

– *LTG* → *Lieutenant general*: (60) *LTG Bill Caldwell outlines why he sees trainers as holding the key to Afghanistan's future. (USDD: URL)*. – Генерал-лейтенант Білл Колдуелл пояснює, чому він вважає, що інструктори тримають ключ від майбутнього Афганістану.

– *POW* → *prisoner of war*: (65) *Ukraine's intelligence service has alleged that Russia is planning to hold show trials of Ukrainian POWs captured while defending the city before it fell to Russian forces in May (BBC: URL)*. – Українська розвідка стверджує, що Росія планує провести показові суди над українськими військовополоненими, які опинилися в полоні під час оборони міста, перед його захопленням російськими військами в травні.

– *HA programme* → *humanitarian assistance programme*: (75) *The HA programme provides effective relief and protection to populations affected by natural or man-made disasters (M: URL)*. – Програма гуманітарної допомоги надає ефективну поміч та захист населенню, яке постраждало від природних або техногенних катастроф.

– *FCS* → *Future Combat Systems*: (76) *The Army would like to incorporate into the FCS a new engine, possibly powered by an alternative fuel source (DD: URL)*. – Армія хоче включити в бойові системи майбутнього новий двигун, який, можливо, працює на альтернативному джерелі палива.

– *OPSEC* → *Operational Security*: (84) *More than 200 force protection professionals in anti-terrorism, intelligence, OPSEC, cyber defense, law enforcement and emergency management attended the seminar (HS: URL)*. – У семінарі взяли участь понад 200 професіоналів із захисту сил у сфері боротьби з тероризмом, розвідки, операційної безпеки, кіберзахисту, правоохоронних органів та управління надзвичайними ситуаціями.

– *POW* → *prisoner of war*: (96) *Under the Geneva Conventions, POWs are supposed to be treated humanely, and any abuse can amount to a war crime (WP: URL)*. – Відповідно до Женевської конвенції, з військовополоненими повинні поводитися гуманно, будь-яке знущання може бути розцінено як військовий злочин.

Наступна лексична трансформація – транскрибування. Під транскрибуванням розуміємо переклад шляхом відтворення звукової форми оригіналу за допомогою букв мови оригіналу. Наведемо декілька прикладів:

(56) *EUROCONTROL coordinates and plans air traffic control for all of Europe. (M: URL)*. – Як відомо, ЄВРОКОНТРОЛЬ координує і планує управління повітряним рухом для всієї Європи.

(72) *Currently AWACS aircraft are flying missions in support of NATO's Assurance Measures to its Eastern Allies, introduced in 2014, after Russia's illegal and illegitimate annexation of the Crimean peninsula (HS: URL)*. – Наразі літаки авіаційної системи раннього попередження та управління виконують місії на підтримку заходів гарантування НАТО своїм східним союзникам, запроваджених у 2014 році після незаконної та нелегітимної анексії Росією Кримського півострова.

Також в текстах військового дискурсу було знайдено та перекладено речення з повним запозиченням англійського скорочення, зокрема аббревіатур. Деякі аббревіатури є загальновідомими, тому для збереження прагматичного аспекту поданої інформації, вони не потребують розшифрування. Однак, перекладачу необхідно орієнтуватися на рівень знань щодо контексту серед осіб, для яких спрямований текст, та обрати необхідний стиль викладу. У нижченаведених прикладах, спостерігаємо включення англійської аббревіатури в український текст у тому вигляді, у якому воно використовується у вихідному тексті:

(69) *The NASAMS and IRIS-T systems provided by Germany are much more advanced for target detection due to the integration of various data sources (M: URL)*.

– Системи NASAMS і IRIS-T, надані Німеччиною, набагато вдосконалені для виявлення цілей завдяки інтеграції різних джерел даних.

(62) *France and Sweden have supplied the AT-4 anti-tank weapon (IISS: URL).*

– Франція і Швеція поставили протитанкову зброю AT-4.

(70) *Ukraine is also negotiating with Washington on obtaining the used HIMARS systems (M: URL).* – Україна також веде переговори з Вашингтоном про отримання систем HIMARS.

(100) *The first of the four IRIS-T air defense systems is already on combat duty in the South (M: URL).* – Перший з чотирьох комплексів протиповітряної оборони IRIS-T вже на бойовому чергуванні на південному напрямку.

(88) *“We have carried out the “initial” transfer of HIMARS systems, and while we are talking right now, Ukrainians are completing their training (on mastering these systems – ed.),” – said the Pentagon representative (M: URL).* – «Ми здійснили «початковий» транш систем HIMARS, і поки ми зараз говоримо, українці завершують навчання (щодо освоєння цих систем – ред.)», – уточнив представник Пентагону.

Усі нижченаведені речення слугують прикладом перекладу повної форми скорочення у текстах військового дискурсу та створення на його основі українського скорочення.

(1) *The flight of UAVs may operate under remote control by a human operator, as remotely-piloted aircraft (RPA), or with various degrees of autonomy, such as autopilot assistance, up to fully autonomous aircraft that have no provision for human intervention (W: URL).* – Політ БпЛА може здійснюватися під дистанційним керуванням людини-оператора, як віддалено пілотований літальний апарат, або з різним ступенем автономності, як-от допомога автопілоту, аж до повністю самостійного, який не передбачає втручання людини.

(2) *The proliferation of weapons of mass destruction (WMD) and their delivery systems could have incalculable consequences for national, regional and global security (KPUGV: URL).* – Розповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ) та

систем її розповсюдження може мати непередбачувані наслідки для національної, регіональної та глобальної безпеки.

(6) *Yes, the CIA and other intelligence services are constantly adding to their safe-house inventories, and discarding others (Q: URL).* – Так, ЦРУ та інші розвідувальні служби постійно поповнюють список своїх конспіративних квартир та позбавляються інших.

(8) *Weapons like Shotguns and SMGs take full advantage of this playstyle, dealing large amounts of damage at short ranges (KPUGV: URL).* – Така зброя, як дробовик та пістолет-кулемет (ПК), повністю використовує цей стиль гри, завдаючи великої шкоди на коротких дистанціях.

(13) *The SAW is light and maneuverable, but it packs enough punch to suppress the enemy and provide cover fire for fellow fire team members (MP: URL).* – Автоматична зброя відділення (АЗВ) легка та маневрена, але має достатню потужність, щоб придушити ворога та забезпечити прикриття вогню для інших членів вогневої групи.

(14) *Consider the case of an Unmanned Combat Aerial System (UCAS) armed with cluster munitions (M: URL).* – Розглянемо випадок Антенної Системи Бойових Безпілотників (АСББ), озброєних касетними боєприпасами.

(17) *The tools of such cooperation include the Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC), Partnership for Peace (PFP), and the Mediterranean Dialogue (DD: URL).* – Інструментами такої співпраці є Рада євроатлантичного партнерства (РЄАП), програма «Партнерство заради миру» (ПЗМ), «Середземноморський діалог».

(19) *MIRV technology was first developed by the United States (B: URL).* – Технологія РГЧ ІН (роздільної головної частини з блоками індивідуального наведення), була вперше розроблена в США.

(20) *Submarine-launched ballistic missiles (SLBMs) with ranges comparable to ICBMs include the Trident missile, deployed by the United States and Britain (B: URL).* – До балістичних ракет підводного човна (БРПЛ) із дальністю, порівнянною з

МБР (міжконтинентальними балістичними ракетами), належить ракета «Трайдент», розгорнута Сполученими Штатами та Великобританією.

(23) *An IND may be constructed by terrorists from components of a stolen statebuilt nuclear weapon, or built from scratch using nuclear material that can produce a nuclear explosion (WP:URL).* – СВП (саморобний вибуховий пристрій) може бути створена терористами з компонентів викраденої ядерної зброї, створеної державою, або побудована з нуля з використанням ядерного матеріалу, який може спричинити ядерний вибух.

(28) *Although CCDs are not the only technology to allow for light detection, CCD image sensors are widely used in professional, medical, and scientific applications where high-quality image data are required (W:URL).* – Хоча ПЗЗ-матриці — не єдина технологія, що дозволяє виявляти світло, ПЗЗ-сенсори зображень широко використовуються в професійних, медичних та наукових застосуваннях, де потрібні високоякісні дані зображення.

(29) *Unlike unmanned surveillance and reconnaissance aerial vehicles, UCAVs are used for both drone strikes and battlefield intelligence (W: URL).* – На відміну від безпілотних літальних апаратів спостереження та розвідки, ударні ББЛА застосовуються як для ураження противника, так і задля стеження за полем бою.

(30) *A Portuguese F-16 taxis at Siauliai AB, Lithuania (WP: URL).* – Португальський винищувач Ф-16 здійснює руління на авіабазі Шяуляй, Литва.

(34) *The UGV is the land-based counterpart to unmanned aerial vehicles and unmanned underwater vehicles (DD: URL).* – БНТЗ (Безпілотний наземний транспортний засіб) є наземним аналогом безпілотних літальних апаратів та дистанційно керованих підводних транспортних засобів.

(36) *A semi-autonomous robot is used to detect mines and IEDs (M: URL).* – Для виявлення мін та СВП (саморобних вибухових пристроїв) використовується напівавтоматичний робот.

(45) *The Czech Republic has already sent Ukraine a small number of T-72 MBTs. (IISS: URL).* – Чехія вже відправила в Україну невелику кількість ОБТ Т-72.

(50) *Small satellites with SAR payloads are a growing trend in the satellite industry (AEOBDM: URL).* – Малі супутники з корисним навантаженням РСА (радар із синтезованою апертурою) є зростаючою тенденцією в супутниковій галузі.

(55) *As an independent, neutral and impartial humanitarian organization, the ICRC focuses on helping the most vulnerable (M: URL).* – Як незалежна, нейтральна та неупереджена гуманітарна організація, МКЧХ зосереджується на наданні допомоги найуразливішим верствам населення.

(59) *Replacing MBTs, self-propelled artillery and infantry fighting vehicles would provide Ukrainian ground forces with a greater capacity to manage any forthcoming Russian attacks (IISS: URL).* – Заміна ОБТ, самохідної артилерії та бойових машин піхоти надасть українським сухопутним силам більшу здатність протистояти будь-яким майбутнім атакам Росії.

(63) *CIA collects, evaluates, and disseminates vital information on economic, military, political, scientific, and other developments abroad to safeguard national security (HS: URL).* – ЦРУ збирає, оцінює та поширює важливу інформацію про економічні, військові, політичні, наукові та інші події за кордоном для захисту національної безпеки.

(64) *Today, and in the foreseeable future, WMD poses the most formidable battlefield threat (BBC: URL).* – Сьогодні та в осяжному майбутньому ЗМЗ представляє найбільшу загрозу на полі бою.

(66) *Currently, the AD is a priority not only for Ukraine but for all of Europe, Defence Minister Oleksii Reznikov stressed (KPUGV: URL).* – Наразі ПРО є пріоритетом не лише для України, а й для всієї Європи, наголосив міністр оборони Олексій Резніков.

(81) *Estonia will become the second among the Baltic states to operate the Polish MANPADS. (M: URL).* – Естонія стане другою серед країн Балтії, де будуть використовуватися польські ПЗРК.

(82) *Piorun can strike small credible targets, such as UAVs, due to contactless undermining. (M: URL).* – ПЗРК Piorun може вражати невеликі цілі, такі як БПЛА, завдяки безконтактному підриву.

(83) *Ukrainian fighters are trained to use NLAW and MANPADS in the centers equipped with special simulators. (M: URL).* – Українських бійців навчають використовувати НРБ та ПЗРК в центрах, обладнаних спеціальними моделюючими пристроями.

(86) *For example, we can distinguish between so-called medium- and short-range UAVs, and mini-UAVs (SD: URL).* – Наприклад, ми можемо розрізнити так звані БПЛА середньої та малої дальності та міні-БПЛА (SD: URL).

(87) *Mini-UAVs played a key role in our development and implementation of a series of crucial estimation algorithms for UAVs, in part because the capacities of sensor and actuator technologies are limited by cost and space constraints (SD: URL).* – Міні-БПЛА зіграли ключову роль у нашій розробці та впровадженні низки важливих алгоритмів оцінки для БПЛА, частково через те, що можливості технологій датчиків і приводів обмежені вартості та простору.

(95) *German mines destroyed Russian IFVs in Donetsk region (M: URL).* – У Донецькій області німецькі міни знищили БМП (бойові машини піхоти) РФ.

(98) *Russia is trying to deny the supply of UAVs from Iran (M: URL).* – Росія намагається заперечувати постачання БПЛА з Ірану.

Отже, проаналізувавши переклад речень з військовими скороченнями за допомогою лексичних трансформацій, можемо зробити висновок, що найбільш частотними при такій стратегії перекладу з англійської на українську є стратегія перекладу повної форми скорочення та створення на його основі українського скорочення (53,33%), а також калькування (33,33%), повне запозичення англійського скорочення (10%) та транскрибування (3,33%).

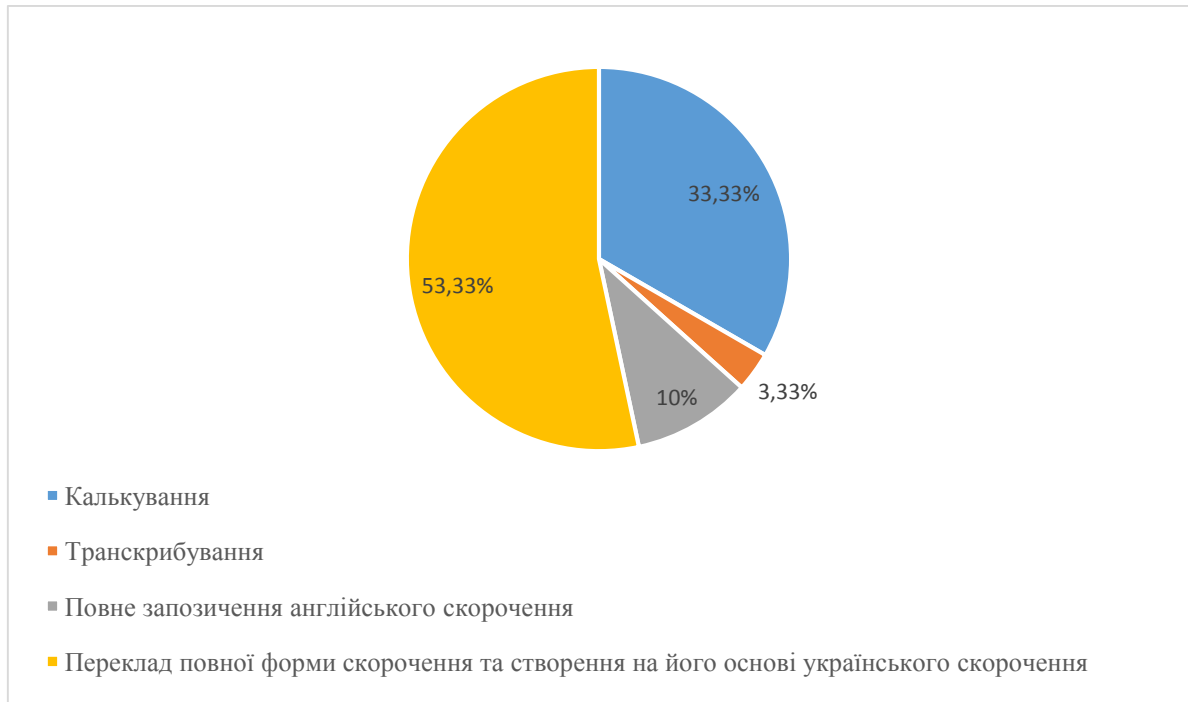

Рис. 3.1 – Частотність вживання лексичних трансформацій

3.2. Лексико-семантичні перекладацькі трансформації як стратегія передачі скорочень військового дискурсу

Лексико-семантичні трансформації передбачають перетворення на рівні значення лексичної одиниці. Тому такі стратегії перекладу застосовуються у разі необхідності модифікації значення скороченої мовної одиниці або її компоненту відповідно до того, яку саме прагматичну функцію вона повинна виконувати.

Зупинімось на генералізації. Генералізація застосовується для заміни одиниці мови оригіналу, у нашому випадку скорочення, з вузьким значенням, одиницею мови перекладу з ширшим значенням. Тобто, ця трансформація полягає у розширенні значення досліджуваного явища та передбачає відтворення видового поняття родовим.

Ілюструємо приклади комбінованих абрєвіацій *CBRN terrorism* та *CBRN weapons*. Щоб уникнути нагромадження інформації, розшифровуючи абрєвіатуру *CBRN* (*chemical, biological, radiological, nuclear*), ми перекладаємо наступні речення за допомогою генералізації:

(35) *We might thus soon enter a stage of CBRN terrorism, never before imaginable (M: URL). Відтак, незабаром ми можемо увійти в добу тероризму, яка також включає зброю масового знищення, яку раніше не можна було навіть уявити. – Відтак, незабаром ми можемо увійти в добу тероризму, яка також включає зброю масового знищення, яку раніше не можна було навіть уявити.*

(91) *The extent of their interest in CBRN weapons is revealed by its past behavior, its religious motives, and the lack of an effective international deterrent to its activities (MR: URL). – Ступінь їхнього інтересу до зброї масового знищення розкривається його поведінкою в минулому, релігійними мотивами та відсутністю ефективного міжнародного стримування його діяльності.*

(31) *AAA would remain a challenge at low altitudes for close-air support, but the future battlespace may also include attacks along the electromagnetic spectrum, which could pose just as much a challenge to joint terminal attack controllers and other forward air controllers (AFT: URL). – Протиповітряна оборона залишатиметься проблемою на низьких висотах для ближньої підтримки з повітря, але майбутній бойовий простір також може включати атаки вздовж електромагнітного спектру, що може створити таку ж проблему для диспетчерів спільних атак на терміналах та інших передових диспетчерів повітря.*

Ще однією лексико-семантичною трансформацією є модуляція. Модуляція або смисловий розвиток – це заміна словникового еквіваленту контекстуальним, який є логічно пов'язаним із вихідним словом. Так, наприклад, замість термінологічного позначення бомби, що за допомогою звичайної вибухівки розсіює радіоактивний матеріал *Radiological Dispersal Device (RDD)* вживається її розмовне значення – *dirty bomb*:

(74) *The size of the affected area and the level of destruction caused by an RDD would depend on the sophistication and size of the conventional bomb, the type of radioactive material, the quality and quantity of the radioactive material, and the local meteorological conditions, primarily wind and precipitation (AEIN: URL). – Розмір зони ураження та рівень руйнування, спричиненого «брудною бомбою», залежатиме від складності та розміру звичайної бомби, типу радіоактивного*

матеріалу, якості та кількості радіоактивного матеріалу та місцевих метеорологічних умов, насамперед вітру та опадів.

Наступна, не менш важлива перекладацька трансформація, – диференціація значення. Диференціація значення полягає у виборі одного із варіантів перекладу багатозначного слова, що дозволяє найбільш точно передати значення лексичної одиниці. Наприклад, однокомпонентне скорочення *T* (*tracer*) у словниках має близько 8 значень. У таких випадках слід орієнтуватися на контекст та різновид дискурсу, у якому використовується скорочення.

(25) *Ts can never be a totally reliable indicator of a gunner's aim, since all tracer rounds have different aerodynamics and weight from ordinary rounds (MW: URL).* – Трасувальні снаряди ніколи не можуть бути абсолютно надійним індикатором прицілювання навідника, оскільки всі трасуючі патрони відрізняються від звичайних патронів аеродинамікою та вагою.

Ще одне однокомпонентне скорочення *ammo* → *ammunition* має більше 5 значень. Обираємо необхідний варіант словникового відповідника:

(44) *It's okay to shoot your target ammo, but generally not a widely accepted practice to carry it in a concealed carry gun (MBM: URL).* – Стріляти цільовими боєприпасами можна, але загалом не прийнято носити їх у прихованій зброї.

Зазначимо, що диференціація значення дуже часто допомагає саме при перекладі омонімічних скорочень. Проілюструємо різний переклад трикомпонентної аббревіатури AAA:

(5) *Modern AAA also have electro-optical and infrared sensors as well as radars that allow the operator to know how much to lead the target (AFT: URL).* – Сучасні ЗРК також мають електрооптичні та інфрачервоні датчики, а також радари, які дозволяють оператору розуміти, скільки потрібно «вести» ціль.

(31) *AAA would remain a challenge at low altitudes for close-air support, but the future battlespace may also include attacks along the electromagnetic spectrum, which could pose just as much a challenge to joint terminal attack controllers and other forward air controllers (AFT: URL).* – Протиповітряна оборона залишатиметься проблемою на низьких висотах для ближньої підтримки з

повітря, але майбутній бойовий простір також може включати атаки вздовж електромагнітного спектру, що може створити таку ж проблему для диспетчерів спільних атак на терміналах та інших передових диспетчерів повітря.

(48) *Factory specialized in radar construction and components for AAA (M: URL).* – Завод спеціалізувався на виготовленні радарів і комплектуючих до зенітно артилерійських комплексів.

(67) *“In the future, AAA would be the primary threat against the Air Force’s swarming UAV strategy since low altitude is required to get the needed resolution to detect ground threats,” he added (AFT: URL).* – «У майбутньому зенітно-ракетні комплекси (ЗРК) стануть основною загрозою стратегії ВПС проти нальоту БПЛА, оскільки для отримання необхідної роздільної здатності для виявлення наземних загроз потрібна мала висота», – додав він.

Підсумовуючи, зазначимо, що задля збереження прагматичної функції скорочення лексичних одиниць при перекладі військового дискурсу було вжито наступні лексико-семантичні перекладацькі трансформації: диференціація значення (60%), генералізація (30%) та модуляція (10%).

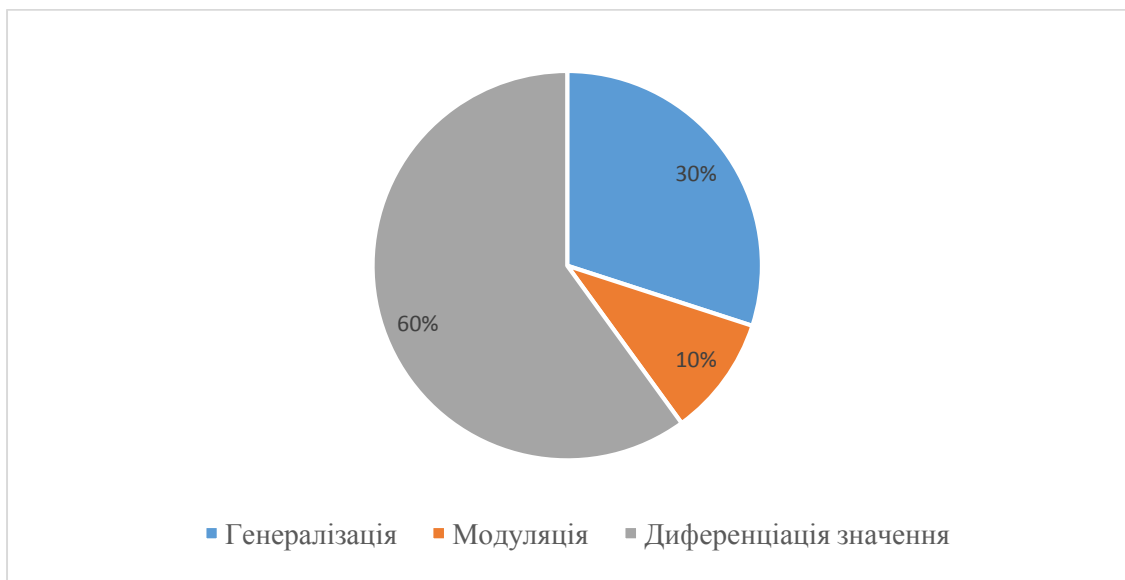

Рис. 3.2 – Частотність вживання лексико-семантичних трансформацій

3.3. Лексико-граматичні трансформації при відтворенні скорочень військового дискурсу в українськомовних перекладах

Досліджуючи стратегії перекладу скорочень у текстах військового дискурсу, можемо зазначити, що використання лексико-граматичні трансформації є досить широким у перекладі з англійської на українську мову.

Розглянемо випадки додавання. Додаванням вважається введення в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі прагматичної функції речення, що перекладається або дотримання мовленнєвих норм та правил, що існують у мові перекладу.

(72) *Currently AWACS aircraft are flying missions in support of NATO's Assurance Measures to its Eastern Allies, introduced in 2014, after Russia's illegal and illegitimate annexation of the Crimean peninsula (HS: URL).* – Наразі літаки авіаційної системи раннього попередження та управління виконують місії на підтримку заходів гарантування НАТО своїм східним союзникам, запроваджених у 2014 році після незаконної та нелегітимної анексії Росією Кримського півострова. Розшифровуючи аббревіатуру AWACS (*Airborne Warning and Control System*), для досягнення адекватності перекладу було додано слово *раннього*.

(78) *Some VTOL aircraft can operate in other modes as well, such as CTOL (conventional take-off & landing), STOL (short take-off & landing), or STOVL (short take-off & vertical landing) (W: URL).* – Деякі ЛВЗП літаки можуть здійснювати політ і в інших режимах, таких як: звичайний режим злету та приземлення, скорочений зліт та приземлення, або скорочений зліт і вертикальне приземлення. При перекладі аббревіатури CTOL (*conventional take-off & landing*) було додано слово *режим*.

Поряд із трансформацією додавання також наведемо приклади вилучення при перекладі аббревіатур. Вилучення (опущення) – прийом протилежний додаванню. За В. І. Карабаном, вилучення – виправдане з точки зору адекватності перекладу, в першу чергу норм мови перекладу, усунення в тексті

перекладу тих плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту [35: 311–312].

Проілюструвати цю стратегію перекладу можуть наступні приклади:

(41) *Additionally, DNDO is charged with coordinating the development of the global nuclear detection and reporting architecture, with partners from federal, state, local, and international governments and the private sector (HS: URL).* – Крім того, орган ядерної розвідки відповідає за координацію розробки глобальної архітектури ядерного виявлення та звітування з партнерами з федеральних, державних, місцевих, міжнародних урядів і приватного сектора.

У вищенаведеному прикладі при перекладі вилучаємо один компонент скорочення DNDO – *domestic*, оскільки сам зміст речення відображає повноту ситуації. З опущенням слова сенс, вкладений автором не змінився. У наступних реченнях також вилучено один компонент скорочення задля адекватності перекладу українською мовою:

(71) *Border patrols are up to 100 km away from Division HQ (M: URL).* – Прикордонні патрулі розташовані на відстані до 100 км від штаб-квартири.

(73) *They also use the M249 SAW (squad automatic weapon) – a powerful hand gun used in close combat (DD: URL).* – Вони також використовують ручний кулемет M249 – потужну ручну зброю, яка використовується в ближньому бою.

(90) *Its projected roles were to assist in fire support and communications, cargo transportation, SAR and medevac, and aerial surveillance. (USN: URL).* – Він проектувався для вогневої підтримки і зв'язку, для перевезення вантажів, рятувально-пошукових робіт і евакуації та повітряного спостереження.

Розглянемо наступну лексико-граматичну трансформацію – транспозицію. Під транспозицією розуміємо структурні зміни у порядку слідування одиниць оригіналу у межах словосполучення, у нашому дослідженні – у межах розшифрування та перекладу скорочення.

(9) *In 4GW, an army structured for earlier generations of warfare is militarily dysfunctional (TFO: URL).* – У війну четвертого покоління, армія, структурована для попередніх поколінь війни, є військово нефункціональною.

(10) *Among those many federal partners is the United States Transportation Command (USTRANSCOM), which supported the state's exercise for the third straight year (HS: URL).* – Серед багатьох федеральних партнерів – Транспортне командування Збройних сил США, яке підтримує навчання штату третій рік поспіль.

(79) *Besides the ubiquitous helicopters, there are currently two types of VTOL aircraft in military service: tiltrotor aircraft, such as the Bell Boeing V-22 Osprey, and thrust-vectoring airplanes, such as the Harrier family (W: URL).* – Крім усіх відомих вертольотів, на сьогодні існує два типи повітряних суден вертикального злету та приземлення у військовій службі: конвертоплани, як-от Bell Boeing V-22 Osprey, та літальні апарати, які використовують спрямовану реактивну тягу, як-от Harrier.

(85) *So, there is a need for specific functionalities: a command and control link (C2Link) and a detect and avoid (DAA) system (SD: URL).* – Таким чином, існує потреба в певних функціональних можливостях: зв'язку командування та керування та системі виявлення й уникнення.

Однією з найбільш уживаною серед лексико-граматичних трансформацій при перекладі військових скорочень є описовий переклад або експлікація. Під описовим перекладом розуміємо пояснення значення іншомовної одиниці, у нашому аналізі – англомовного словоскорочення. Експлікацію вважаємо досить продуктивною стратегією перекладу, оскільки розвиток технологій часто не дозволяє новоутвореним аббревіатурам вчасно знайти еквіваленти та закріпитися у мові перекладу. В усіх нижченаведених прикладах була застосована одна спільна трансформація – описовий переклад.

(4) *Advanced C4ISR capabilities provide an advantage through situational awareness, knowledge of the adversary and environment, and shortening the time between sensing and response (NG: URL).* – Розширені можливості інтеграції людських та технічних засобів для успішного ведення воєнних дій забезпечують перевагу завдяки ситуаційній обізнаності, знанню супротивника, навколишнього середовища та скороченню часу між виявленням і відповіддю.

(32) *BASE is the successor to various aircraft, shipbuilding, armoured vehicle, armaments and defence electronics companies. (DD: URL).* – Оборонна компанія Великобританії BASE, що займається розробками в області озброєння та інформаційної безпеки, є спадкоємицею різних авіабудівних, суднобудівних компаній, компаній, що займаються бронетехнікою, зброєю та оборонною електронікою.

(11) *Army Team C4ISR members briefed conference attendees about topics related to this year's Land War Net theme of providing global cyber-dominance to joint commanders (WT: URL).* – Члени армійської команди інтеграції людських та технічних засобів для успішного ведення воєнних дій поінформували учасників конференції про теми, пов'язані з цьогорічною темою Land War Net щодо забезпечення глобального кібердомінування об'єднаним командирам.

(18) *SALT II thus required agreement in a field – technology – where both sides were primed for competition not co-operation (TFO: URL).* – Таким чином, SALT II (Перемовини про обмеження стратегічних озброєнь) вимагала згоди в галузі – технології – де обидві сторони були налаштовані на конкуренцію, а не на співпрацю.

(19) *MIRV technology was first developed by the United States (B: URL).* – Технологія роздільної головної частини з блоками індивідуального наведення, була вперше розроблена в США.

(38) *SHAPE retained its traditional name with reference to Europe for legal reasons although the geographical scope of its activities was extended in 2003 (NR: URL).* – Штаб Верховного Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі зберіг свою традиційну назву щодо Європи з юридичних причин, хоча географія її діяльності була розширена в 2003 році.

(42) *Additionally, DNDQ is charged with coordinating the development of the global nuclear detection and reporting architecture, with partners from federal, state, local, and international governments and the private sector (HS: URL).* – Крім того, DNDQ (орган ядерної розвідки) відповідає за координацію розробки глобальної

архітектури ядерного виявлення та звітування з партнерами з федеральних, державних, місцевих, міжнародних урядів і приватного сектора.

(49) *To the front of the formation are three rows of crossbowmen able to launch a LRA (DD: URL).* – Попереду строю стоять три ряди арбалетників, здатних здійснювати удар по ворогу на дальніх підступах.

Зазначимо, що задля уможливлення описового перекладу скорочень військового дискурсу також спершу необхідно розшифрувати усі компоненти.

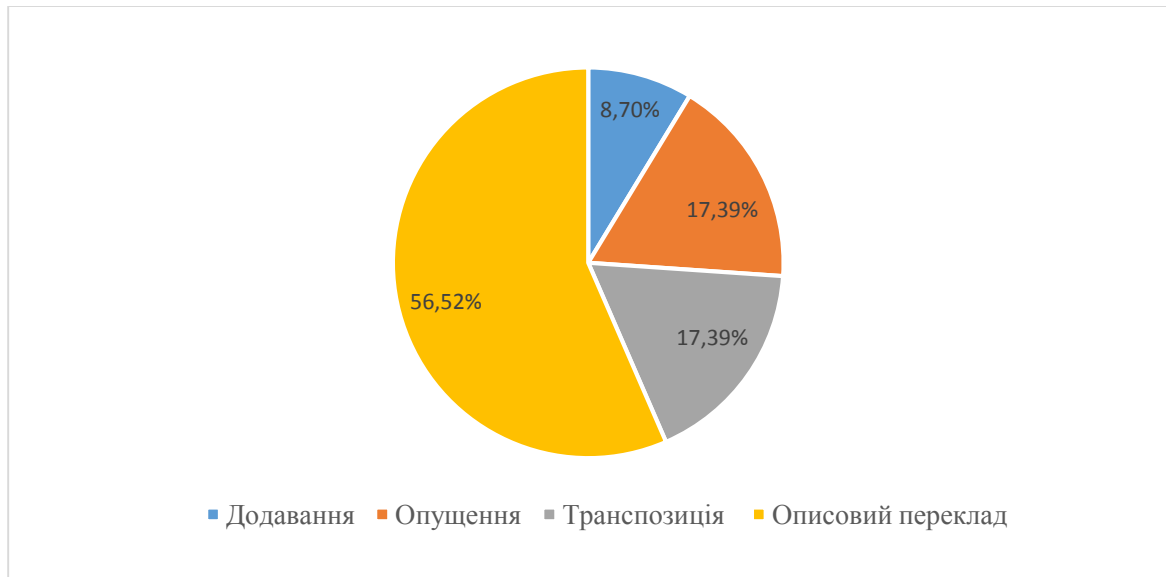
(52) *China has developed a massive bomb, said to be the country's answer to the US-built MOAB, the most powerful non-nuclear weapon, official media reported on Friday (R: URL).* – У п'ятницю офіційні ЗМІ повідомили, що Китай розробив потужну бомбу, яка, як зазначають, є відповіддю країни на створену в США «Матір усіх бомб», найпотужнішу неядерну зброю.

(77) *The ASVAB helps the DoD not just determine whether you are a good fit to join the service, but also which service branch you might be best for and even what military jobs you can hold after you finish basic training or boot camp (M:URL).* – ASVAB (програма тестування на профпридатність до військової спеціальності) допомагає Міністерству оборони не лише визначити, чи підходите ви для вступу на службу, але й визначити, для якого виду служби ви можете найкраще підійти, і навіть яку військову посаду ви можете обіймати після завершення базової підготовки або навчального табору.

(92) *Islamic terrorist groups are operating and planning to attack the United States with car bombs or other VBIEDs (NR: URL).* – Ісламські терористичні групи діють і планують напасти на Сполучені Штати за допомогою замінованих автомобілів або інших саморобних вибухових пристроїв, що встановлюються на авто.

(93) *As a combat engineer, Baker drives a massive MRAP (Mine Resistant Ambush Protected) vehicle on missions to search for hidden bombs and clear minefields (WT: URL).* – Як бойовий інженер, Бейкер керує бронетранспортером, який може рухатися по замінованих дорогах, у місіях пошуку прихованих бомб та розмінування полів.

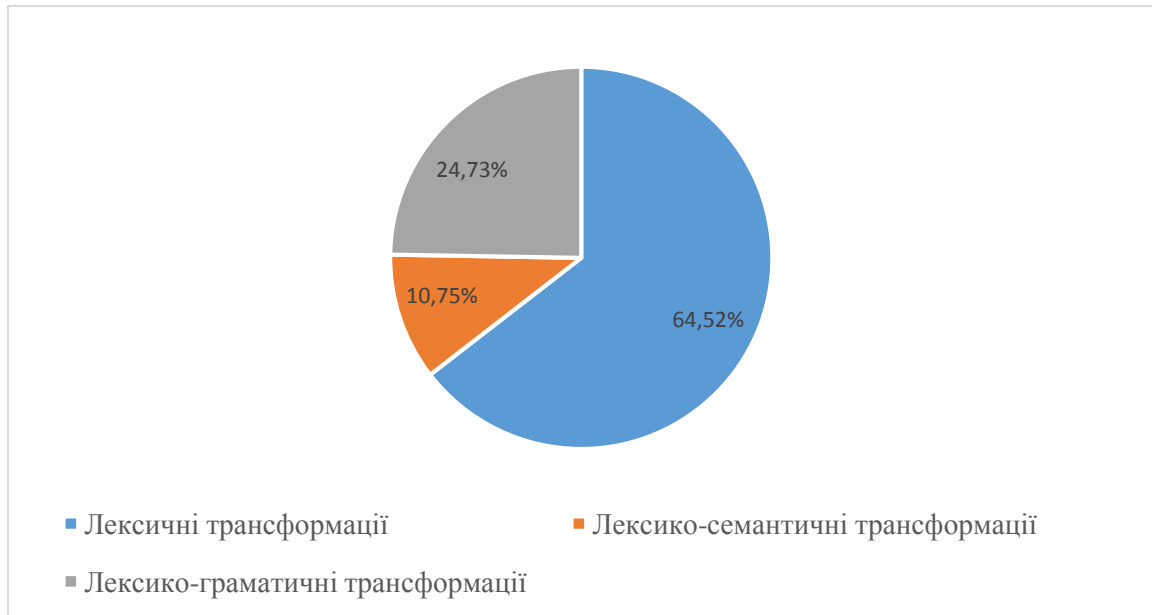
Таким чином, робимо висновок, що серед лексико-граматичних трансформацій при відтворенні скорочень військового дискурсу в українськомовних перекладах найбільш частотним є описовий переклад (56,52%). Частотність вживання інших лексико-граматичних трансформацій має такий вигляд:

Рис. 3.3 – Частотність вживання лексико-граматичних трансформацій

Отже, аналізуючи стратегії відтворення в українськомовних перекладах англomовних скорочень військового дискурсу за допомогою перекладацьких трансформацій для збереження прагматичних функцій, було отримано наступні висновки:

- лексичні трансформації було застосовано в 64,52% проаналізованих прикладів;
- лексико-семантичні трансформації було застосовано в 10,75% проаналізованих прикладів;
- лексико-граматичні трансформації було застосовано в 24,73% проаналізованих прикладів.

Рис. 3.4 – Загальна частотність застосування перекладацьких трансформацій

Висновки до розділу 3

1. Тенденція до скорочення лексичних одиниць висуває важливу задачу для перекладача – досягти еквівалентності та адекватності, застосовуючи при цьому всі необхідні способи та стратегії. Відмінності в системах мов та правилах використання мовних одиниць постійно створюють визначення проблеми в процесі перекладу, внаслідок чого перекладач вимушений вдаватись до перетворень, що називаються перекладацькими трансформаціями.

2. Під час здійснення перекладу, головним завданням перекладача є досягнення семантичної еквівалентності вихідного тексту та тексту перекладу. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати різноманітні перекладацькі перетворення, а на рівні компонентної еквівалентності – трансформації. Причина, що викликає потребу у використанні трансформацій полягає у тому, що кожна мова має свою власну, своєрідну структуру, і це слід враховувати під час перекладу. Для того, щоб швидко вибрати правильний варіант перекладу, перекладачеві необхідно знати усі види трансформацій:

лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Водночас особливу увагу необхідно звертати на структурні та лексико-семантичні розбіжності між мовами. Трансформаційно-семантична модель орієнтована на існування безпосереднього зв'язку між структурами й лексичними одиницями оригіналу й перекладу.

3. Загалом у третьому розділі було проаналізовано 100 англомовних речень військового дискурсу з прикладами стратегій перекладу скорочень, здебільшого аббревіатур. Проведений аналіз демонструє, що найбільш частотними при перекладі англомовних скорочень військової сфери є вживання лексичних перекладацьких трансформацій (64,52%), зокрема в текстах військового дискурсу було знайдено, перекладено та проаналізовано речення з повним запозиченням англійського скорочення, позаяк деякі аббревіатури є загальновідомими, тому власне для збереження прагматичного аспекту інформації, їх не потрібно розшифровувати. Також було проаналізовано лексико-семантичні (10,75%) та лексико-граматичні (24,73%) перекладацькі трансформації. Застосування цих стратегій зумовлене відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу, а також необхідністю пояснення окремих явищ цільовій аудиторії.

ВИСНОВКИ

У сучасній військовій мові таке явище, як скорочення швидко прогресує. Лексична аббревіація зайняла міцну позицію та продовжує розвиватися у швидкому темпі. Проведений аналіз у магістерській роботі уможливив загальний висновок, що скорочення посідають значне місце серед інших лексичних одиниць та представлені досить великою варіацією видів.

У кваліфікаційній роботі було проаналізовано та визначено лексико-семантичні особливості скорочень як механізму формування лексичних інновацій у сучасній англійській військовій сфері. Також було досліджено основні стратегії перекладу англійських словоскорочень в текстах військового дискурсу. Усі поставлені дослідницькі завдання виконано.

Сучасні англійські ініціальні, акронізовані та аббревіаційні інновації, залучені у сучасний військовий дискурс, демонструють можливість замінювати форми складних слів синтаксичного типу задля задоволення ситуативних потреб. Сприйняття слова в скороченій формі відбувається без декодування за умови широкого розповсюдження та при тривалому вживанні скорочення, яке часто застосовують у військовому дискурсі, характерною рисою якого є компактний виклад великого обсягу інформації. Доведено, що лаконічність, економність, семантична місткість та інформативність є найбільш характерними рисами словоскорочених одиниць.

У першому, теоретичному розділі роботи, опрацювавши низку наукових праць, дійшли до висновку, що за визначенням скорочення є ширшим поняттям, аніж аббревіатура або акронім. Скорочення функціонують в текстах самостійно та нерідко навіть стають відомішими, ніж їх джерела. Також було доведено, що військова лексика відіграє важливу роль у формуванні сучасної англійської мови та є складною системою, складові якої розвиваються окремо та впливають на розвиток одна одної.

Було зроблено висновок, що військовий переклад – це особлива гілка перекладознавчої науки, що невпинно розвивається та являє собою структуровану та упорядковану сукупність теоретичних суджень,

методологічних положень, інтегрованих в єдину систему, що розкривають завдання й специфіку у галузі лінгвістичного забезпечення військ.

Під час здійснення перекладу, головним завданням перекладача є досягнення семантичної еквівалентності вихідного тексту та тексту перекладу. Для того, щоб швидко вибрати правильний варіант перекладу, перекладачеві необхідно знати усі види трансформацій: лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні.

У другому розділі роботи дійшли висновку, що специфічну складність для перекладу становить і те, що значна кількість скорочень, що вживаються в англійській військовій сфері, є омонімічними, тобто мають різне значення при тотожності графічної форми. Омонімія словоскорочень представляє собою лексико-семантичний процес, при якому можлива наявність та функціонування двох чи більше рівнозвучних мовних одиниць, які семантично не пов'язані між собою.

У третьому розділі роботи було проведено трансформаційно-семантичний аналіз використання стратегій перекладу на основі прикладів із англійських онлайн-видань. В результаті було визначено, яким інструментом перекладу доводиться найчастіше користуватися при перекладі подібного матеріалу.

Можемо зробити висновок, що у лінгвістичному аспекті процеси аббревіації, що розвиваються у сучасних мовах, слід розглядати у зв'язку з усіма існуючими проблемами слова: проблемою значення слова, проблемою семантизації внутрішньої форми слів, їх парадигматичних, мотиваційних і дериваційних відношень, інформаційної та дискурсивної обумовленості. Перспективи подальшого дослідження полягають в аналізі методів правильного й точного перекладу омонімічних аббревіатур та систематизації аббревіатур військового дискурсу.

Дослідження стратегій перекладу скорочень сприятиме розкриттю механізмів перекладу текстів військового дискурсу та вирішенню питання про відтворення неоднозначності понять та явищ, що є характерним для сучасної тенденції до економії мовних зусиль та термінологічній уніфікації. Подальшого

розвитку набуває дослідження скорочення лексичних одиниць військової тематики з огляду теорії та практики перекладу. Слід зазначити, що подальше вивчення проблеми передбачає створення відповідного термінологічного словника та глосарію аббревіатур військової термінологіки, які б могли задовольнити потребу мовного забезпечення цієї сфери діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акульшина Н. Т. Основи військового перекладу (перська мова): підручник / Н. Т. Акульшина ; за заг. ред. В. В. Балабіна. Київ: Логос, 2011. 595 с.
2. Андріянова О. Я. Періодизація становлення військово-морської термінології / О. Я. Андріянова // Проблеми української термінології: [зб. наук. праць учасників XI Міжн. наук. конференції „Словосвіт 2010”] / [редкол.: Л. Полюга (відп. ред.) та ін.]. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. С. 91—95.
3. Байло Ю. В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки». 2013. Кн. 3. С. 62—65.
4. Балабін В. В. Види компетентностей військового перекладача / В. Балабін // Південний архів. Філологічні науки. 2018. Вип. 73. С. 187—190.
5. Балабін В. В. Визначення кваліфікації військового перекладача / В. В. Балабін // Записки з романо-германської філології. 2018. Вип. 1. С. 75—82.
6. Балабін В. В. Вимоги до військового перекладача / В. В. Балабін // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2018. Вип. 32(2). С. 140—143.
7. Балабін В. В. Завдання теорії військового перекладу / В. В. Балабін // «Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві». Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 23-24 березня 2018 року). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 105—107.
8. Балабін В. В. Загальнонаукові основи теорії військового перекладу / В. В. Балабін // Вчені записки Таврійського національного

університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2018. Т. 29(68), № 1. С. 85—89.

9. Балабін В. В. Концептуальний апарат теорії військового перекладу / В. В. Балабін // Тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Військова освіта і наука: сьогодення та майбутнє» / за заг. ред. В. В. Балабіна. Київ: ВІКНУ, 2015. С. 95—96.

10. Балабін В. В. Об'єкт і предмет теорії військового перекладу / В. В. Балабін // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Вип. 31(3), 2017. С. 97—100.

11. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу / В. В. Балабін // Філологічні трактати. – Том 10. – № 1, 2018. С. 7—18.

12. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад: навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки / Л. П. Білозерська. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.

13. Бондаренко О. В. Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень / О. В. Бондаренко // Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. – 2015. – № 1. – С. 76–83.

14. Булаховський Л. А. Вибрані праці: В 5-ти т. / Л.А. Булаховський / Київ, 1978.

15. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття. Запоріжжя, 2008. 237 с.

16. Василенко Д. В. II Міжвузівської конференції молодих учених «Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур. Донецьк, 2004. 363 с.

17. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мов / Л. Г. Верба. Вінниця: Нова книга, 2008. 248 с.

18. Все про НАТО. URL: <http://www.ukraine-nato.gov.ua/nato/ua/736.htm>

19. Гармаш О. Л. Лінгвосинергетичний аспект розвитку словникового фонду англійської мови : монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 324 с.
20. Глушук Н. М. Прагма-семантичні особливості аббревіацій у сучасній англійській мові / Н. М. Глушук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. № 3. Філологічні науки. Мовознавство. Ч. 2. Луцьк, 2011. С. 87—92.
21. Гончаров Б. А. До питання про типологію та переклад скорочень в англійській науково-технічній літературі. Київ, 2003. Вип. 17. С. 143—151.
22. Гороть Є. І. Лексикологія сучасної англійської мови: навч. посібник/ Є. І. Гороть, Е. К. Коляда, Л. М. Коцюк. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 328 с.
23. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія / Володимир Олександрович Горпинич. Дніпропетровськ : [б. в.], 1998. 189 с.
24. Дзюбіна О. І. Скорочення як спосіб утворення неологізмів в сучасній англійській мові (на матеріалі англійських Інтернет-видань та форумів в молодіжних соціальних мережах) / О. І. Дзюбіна // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. 2014. № 3 (75). С. 309—312.
25. Дудок Р. І. Міжмовна інтерференція у формуванні суспільнополітичної термінології. Вісник Львівського університету. Серія «Іноземні мови». Львів, 2016. Вип. 23. С. 3—9.
26. Єнікєєва С. М. Вербоформанти, верботрансформанти та система словотвору (на матеріалі англійської мови) // Вісник Сумського державного університету. Серія: Філологічні науки. 2005. №5 (77). С. 119—127.
27. Єнікєєва С. М., Єнікєєв Д. С. Роль телескопії в збагаченні лексики сучасної англійської мови. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2010. С. 420—426.

28. Єнікеєва С. М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові / С. М. Єнікеєва // Вісник Запорізького державного університету. Серія: Філологічні науки. – Запоріжжя, 2006. № 2. С. 11—14.
29. Зайцева М. О. Особливості перекладу військових текстів: синтаксичний рівень / М. О. Зайцева. // лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. №36. 2018.
30. Зацний Ю. А. Антитерористична боротьба і поповнення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. 220 с.
31. Зацний Ю. А. Боротьба з міжнародним тероризмом і нова лексика англійської мови у засобах масової комунікації. Горлівка : ГДПШМ, 2003. Вип. 2. 212 с.
32. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови /Юрій Антонович Зацний. Запоріжжя: ЗДУ, 1998. 430 с.
33. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу: монографія. Львів: Паіс. 2007. 228с.
34. Іграк К. Ю. Емоційно забарвлені елементи військової лексики. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Серія «Лінгвістичні науки». 2017. № 25. С. 55—59.
35. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан. Вінниця: Нова книга, 2018. 656 с.
36. Карабан В. І. Переклад англійської науковою і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
37. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Вінниця: Нова Книга, 2003. 128 с.
38. Керпатенко Ю. В. Аббревіація як спосіб економії мовних засобів у підготовці слухачів мовних курсів до комунікації у суспільно-

політичному полі / Ю. В. Керпатенко Ю. В., Щербина О. О.// Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Серія: Педагогічні та історичні науки. – 2015. Вип. 126. С. 70—77.

39. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf>

40. Клименко Н. Ф. Абревіація // Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. Т. 1. URL: <https://esu.com.ua/article-42237> (дата перегляду: 20.12.2021).

41. Клименко О. Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Х.: Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2000. 19 с.

42. Климович С.М. Структурні типи аброутворень української мови. Херсон. URL: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1634

43. Ковалик І. І. Вступ. Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову / Іван Іванович Ковалик // Словотвір сучасної української літературної мови. Київ : [б. в.], 1979. 56 с.

44. Ковтун О. В. Відтворення англомовної військової лексики українською мовою (на матеріалі документів НАТО). Вісник КНЛУ. Серія Філологія. 2014. № 2. С. 77—85.

45. Ковтун О. В. Особливості перекладу абревіатур та скорочень у галузі авіації / О. В. Ковтун // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Фаховий та художній переклад теорія, методологія, практика» Київ, 2011. С. 25—28.

46. Козлова Т. О. Лексикологія сучасної англійської мови: структура і типологія англомовних словників : навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ. 2010. 69 с.

47. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація: монографія. Київ: Акцент. 2007. 311 с.
48. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. М: ЭТС, 2002. 423 с.
49. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.
50. Кравець К. Ю. Англомовні абрєвіатури в контексті євроінтеграції України та способи їх перекладу українською мовою / К. Ю. Кравець // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (2 (84)), 2016. С. 61—64.
51. Кукаріна А. Д. Інтерпретація результатів дослідження способів перекладу абрєвіатур медичного дискурсу / А. Д. Кукаріна // Філологічні трактати. – Суми. 2016. Т. 8, № 3. С. 36—45.
52. Левицький А. Е. Функціональні зміни в системі номінативних одиниць сучасної англійської мови : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / А. Е. Левицький. – Київ. держ. лінгв. ун-т., 1999. 396 с.
53. Левицький А. Е. Функціональний підхід до аналізу системи номінативних одиниць сучасної англійської мови / А. Е. Левицький // Вісник Харків. держ. ун-ту. Іноз. філологія на межі тисячоліть. 2000. № 471. С. 137—143.
54. Липська І. І. Контрастивно-перекладознавчий аналіз функціонування пасивних конструкцій у текстах англомовного науково-технічного дискурсу / І. І. Липська, О. М. Глінська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Перекладознавство та міжкультурна комунікація. 2016. Вип. 1. С. 26—29.
55. Лісовський В. М. Військово-технічний переклад (англійська мова) : підручник / за ред. В.В. Балабіна. Київ: ВІКНУ. 2009. 950 с.
56. Лукіяничук Ю. О. Багатолітерні військові абрєвіатури як скорочені форми багатокomпонентних військових термінів та їх переклад

(з англійської мови на українську) / Ю. О. Лукіяничук. // Одеський лінгвістичний вісник. 2017. №9.

57. Лукіяничук Ю.О. Способи класифікації військових термінів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2017. Вип. 66. С. 65–67.

58. Луценко Н. А. Абревіатурні англійські запозичення в сучасній українській мові/ Н. А. Луценко // Матеріали Міжнар. науково-практ. конф. “Динаміка наукових досліджень”. – Том 13. Філологія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2012. С. 93—95.

59. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. / С.Є. Максимов. – Київ: Ленвіт, 2006. 157 с.

60. Міхальова К. І. Метонімія іменників в статтях військової тематики (на матеріалі англійської, німецької, української та російської мов). Нова філологія: збірник наукових праць. Запоріжжя, 2014. № 63. С. 160—166.

61. Мукан Г. М. Багатозначність і омонімія / Г.М. Мукан // Українська мова і література у школі, 1970. № 8. С. 30—36.

62. Навальна М., Калужинська Ю. Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. Психолінгвістика / Psycholinguistics. 2018. № 24 (2). С. 218—235.

63. Нікіфорова О. М. Класифікація текстів у військовому перекладі / О. М. Нікіфорова // Філологічні трактати. 2016. Т. 8, № 4. С. 294—303.

64. Нікішина В. Особливості перекладу абревіатур та інших скорочень/ В. Нікішина // Лінгвістика. 2010. № 10. С. 137—138.

65. Павлова О. І. Роль і місце аббревіації в системі термінотворення / О. І. Павлова // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. 2012. № 27. С. 71-73.

66. Погонець В. В. Англomовні скорочення військової сфери. Молода наука: збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених: у 5 т. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. Т. 3. С. 384—387.

67. Погонець В. В. Інноваційні номінації терористичних угруповань та антитерористичних організацій в англійській мові. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. Херсон : ХДУ, 2018. Вип. 1. Т. 1. С. 89—94.

68. Погонець В. В. Новітні скорочення військової сфери англійської мови: структурно-семантична характеристика. Нова філологія: збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. № 71. С. 92—96.

69. Погонець В. В. Номінації сучасної військової техніки в англійській мові. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Острог : Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 67. С. 225—228.

70. Погонець В. В. Номінації та характеристики сучасних військових конфліктів в англійській мові. Нова філологія: збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. № 69. С. 168—172.

71. Погонець В. В. Особливості англomовного військового дискурсу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія». Одеса : МГУ, 2019. №. 39, том 2. С. 67—70.

72. Погонець В. В. Поповнення військової лексики та фразеології англійської мови: лінгвальний та соціолінгвальний параметри. Дис. Запоріжжя. 2019. 224 с.

73. Погонець В. В. Словоскладання як спосіб збагачення військового вокабуляра англійської мови. Філологія та лінгвістика у сучасному світі: матеріали всеукраїнської науково-практичної

конференції, м. Запоріжжя, 24–25 серпня 2018 р. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. С. 44—49.

74. Погонець В. В. Сучасні війни та їх відбиття в англійській мові. Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених «Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різнорівневих систем». м. Бахмут, 10 травня 2017 р. Бахмут: Вид-во ГІМ ДВНЗ «ДДПУ», 2017. Вип. 3. С. 11—13.

75. Потапенко С. І. Гіпертекстовий аспект композиційної організації англomовних друкованих засобів масової інформації / С. І. Потапенко // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – Київ : Видавничий центр КДЛУ, 2003. Вип. 9. С. 296—303.

76. Рибачківська Л. Є. Словотвірні гнізда з вершинами-онімами в українській та англійській мовах: контрастивний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ, 2017. 20 с.

77. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. Київ: Полтава Довкілля, 2010. 843 с.

78. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. Нова філологія. 2012. № 50. С. 201—208.

79. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. Полтава: Довкілля. К., 2006. 716 с.

80. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К. 2006. 716 с.

81. Семигінівська Т. Г. Досягнення еквівалентності під час передачі назв військової техніки та озброєння засобами англійської мови // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. праць. Одеса, 2016. Випуск 22. С. 198—200.

82. Старух В. О. Особливості англо-українського перекладу військової термінології. 2020. URL: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/460/436>.

83. Теркулов В. І. Про статус абревіатур / В'ячеслав Ісаєвич Теркулов // Наукові праці. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Т. 67. Вип. 54. Філологія. С. 78—82.

84. Туровська Л. В. Екстралінгвальна обумовленість лінгвістичних процесів у термінології (на прикладі військової терміносистеми) / Туровська Л. В. // Гуманітарний вісник : Всеукраїнський зб. наук. пр. Серія : Іноземна філологія. Черкаси, 2007. С. 495—501.

85. Федоренко С. В., Бернадіна А. В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). Нова філологія. 2021. № 83. С. 257—363.

86. Фурсіна Н. А. Дискурс сучасного військового конфлікту. Полікомплексні війни / Н. А. Фурсіна // Економіка та держава. 2019. № 4. С. 112—118.

87. Черноватий Л. Проблеми передачі вузькоспеціальної англомовної термінології українською мовою / Л. Черноватий, В. Шех // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Філологічні науки. 2009. № 81(4). С. 109—116.

88. Шаповалова А. П. Абревіація і акронімія в лінгвістиці. Київ: Слово, 2003. С. 24—25.

89. Шевченко І. С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : кол. монографія / за заг. ред. І. С. Шевченко. Харків: Константа. 2005. С. 21—35.

90. Шеремет Д. В. Методи відтворення англійських абревіатур українською мовою. Нова філологія. 2011. № 44. С. 226—229.

91. Шкута О. Г. Відтворення військової термінології українською мовою (на матеріалі сучасних публіцистичних текстів). Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. 2017. Вип. 34. С. 273—277.
92. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник / І.Б. Штерн. Київ: АртЕк, 1998.
93. Шуневич Б. І. Українські еквіваленти англійських нетрадиційних, фразових і комбінованих аббревіатур. Вісн. Нац. ун-ту. «Львівська політехніка». Проблеми української термінології. 2006. № 559. С. 67—70.
94. Юндіна О. В. Теорія та практика військового перекладу в Україні / Юндіна О.В. // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Київ: КНУ, 2007. Вип. 41: Іноземна філологія. С. 42—43.
95. Яремко Я. П. Формування української військової термінології [Текст] : Дис... канд. філол. наук: 10.02.02 / Яремко Ярослав Петрович ; Дрогобицький держ. педагогічний ін-т ім. І.Франка. Дрогобич, 1997. 164 с.
96. Яценко Н. Основні етапи становлення української військової термінології / Ніна Яценко //Українська мова. 2007. №3. С. 74—79.
97. Adam J.-M. Linguistique textuelle: des genres de discours aux textes // J.-M. Adam. Paris: Nathan, 1999. 208 p.
98. Algeo J. 50 years among the new words: A Dictionary of Neologisms // J. Algeo, A. Algeo. New York: Cambridge University Press, 1993. 257 с.
99. Al-Zoubi M. Constructing a Model for Shift Analysis in Translation // Mohammad Al-Zoubi. 2016. URL: <http://www.translationaldirectory.com/article11.htm>
100. Baker M. Routledge Encyclopedia of Translation Studies/Mona Baker // Psychology Press. 2001. URL:

https://books.google.com.ua/books?id=ewBfSBo8rRsC&dq=contrastive+translation+analysis&hl=ru&source=gbs_navlinks_s.

101. Bally, Ch. Le language et la vie [Text] // 3-me ed., Geneve. Lille, 1952. 37 p.

102. Bankole A. Dealing with Abbreviations In Translation. URL: <http://translationjournal.net/journal/38acronyms.htm>

103. Barnes L. Language, War And Peace. URL: <https://doi.org/10.1080/10228190308566188>

104. Bergen D. Translation strategies and the students of translation [Online] / D. Bergen. 2010. URL: <http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/englantilailentilologia/exambergen.pdf>

105. British Colonial Military Terms and Soldier Slang. URL: <http://www.oocities.org/faskew/Colonial/Glossary/British.htm>

106. Carston R. Linguistic Meaning, Communicated Meaning and Cognitive Pragmatics. Mind and Language. Oxford: Blackwells, 2002. V. 17. P. 1—2.

107. Dickson P. War Slang. American Fighting Words and Phrases from the Civil War to the Gulf War. N.Y., 1994. 403 p.

108. Dijk T. A. van. Society and Discourse. How Social Context Influences Text and Talk / T. A. van. Dijk. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 287 p.

109. Fries C., 1947. Usage Levels And Dialect Distribution. The American College Diction-Ary. New-York: New American Library.

110. Gelderen E. A History of the English Language: Revised edition [Online] / Elly van Gelderen // John Benjamins Publishing Company. 2014.

111. Hoey M. Patterns of lexis in text / Michael Hoey. Oxford: Oxford University Press, 1991. 276 c.

112. James P. Farwell & Rafal Rohozinski Stuxnet and the Future of Cyber War, in Survival. Global Politics and Strategy, vol. 53, no. 1, February–March 2011. P. 25—28.

113. Kranich S. *Contrastive Pragmatics and Translation: Evaluation, epistemic modality and communicative styles in English and German Pragmatics & Beyond New Series* [Online] / Svenja Kranich // John Benjamins Publishing Company. 2016.
114. Lees R.B. *The grammar of English nominalizations* / R.B. Lees. The Hague: Mouton de Gruyter, 1960. 322 p.
115. Li J. *Intertextuality and national identity: discourse of national conflicts in daily newspapers in the United States and China*. Discourse Society. 2009. Vol. 20. P. 85.
116. López Rúa, Paula (2004) “Acronyms & Co.: A typology of typologies”. *Estudios Ingleses de la Universidad Complutense* 12. P. 109—129.
117. Metea I.-G. *Military Terminology — Meanings and Grammar Approach* // International conference Knowledge-Based Organization. 2017. Vol. 23 (1). P. 200—204.
118. Michaels J. *The Discourse Trap and the US Military*. New York: PALGRAVE MACMILLAN. 2013. 267 p.
119. Newmark P.A. *Approaches to Translation* / Peter Newmark. – Oxford: Pergamon Press, 1981. 117 p.
120. Newmark Peter A *Textbook of Translation*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.
121. Nida, E.A. *Contexts in Translating* / Eugene Albert Nida. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2002. 125 p.
122. Nida E.A. *Language Structure and Translation* / Eugene Albert Nida. Standford: California, 1975. 283 p.
123. Paul Dickson *War Slang: American Fighting Words & Phrases Since the Civil War*. Third Edition Courier Corporation. 2014. 64 p.
124. Piehler G. K. *Encyclopedia of Military Science*. SAGE Publications, 2013. 1928 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

(ВТСУМ) – Великий тлумачний словник сучасної української мови / упор.

В. Т. Бусел. Київ: Перун, 2005. 1728 с. URL: <https://www.abbyy.store/allproducts/dictionaries/uk/Search/ukuk/?searchMode=Interpretations>.

(СІС) – Словник іншомовних слів / ред. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ: Наук. думка, 2000. 680 с.

(АА) – Acronyms and Abbreviations. URL: <http://surl.li/algpt>

(DDMA) – Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms. Joint Publication 1-02. US Department of Defense, 2009. 780 p.

(CIDE) – Cambridge International Dictionary of English / [edited by R.K. French and A. Wear]. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 220 p.

(LDCE) – Longman dictionary of contemporary english. New edition. 2012. 2081 p.

(UD) – Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/>

(EB) – Merriam Ch., Webster N. Encyclopedia Britannica. URL: <http://www.merriam-webster.com/>

(GMTS) – Glossary of Military Terms & Slang. URL: <https://www.military.com/join-armed-forces/>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(AEOBDM) – Advancing Earth observation for better decision making.

<https://eossar.com/>

(B) – Britannica. <https://www.britannica.com/>

(DD) – Defence Daily. URL: <https://www.defensedaily.com/>

(GC) – Government of Canada. URL: <https://www.canada.ca/en.html>

(PIPS) – Potomac Institute for Policy Studies. URL:

<https://www.potomacinstitute.org/>

(MW) – Military Wiki. URL: [https://military-](https://military-history.fandom.com/wiki/Main_Page)

[history.fandom.com/wiki/Main_Page](https://military-history.fandom.com/wiki/Main_Page)

(KPUGV) – Kyiv Post – Ukraine’s Global Voice. URL:

<https://www.kyivpost.com/>

(AFT) – Air Force Times. URL: <https://www.airforcetimes.com/>

(R) – Reuters. URL: <https://www.reuters.com/>

(USEU) – U.S. Embassy in Ukraine. URL: <https://ua.usembassy.gov/>

(HS) – Homeland Security. URL: <https://www.dhs.gov/>

(TFO) – Taylor & Francis Online. URL: <https://www.tandfonline.com/>

(Q) – Quora. A place to share knowledge and better understand the world. URL:

<https://www.quora.com/>

(WP) – The Washington Post. Democracy Dies in Darkness. URL:

<https://www.washingtonpost.com/>

(WT) – The Washington Times. America's Newspaper.

<https://www.washingtontimes.com/>

(NG) – Northrop Grumman. URL: <https://www.northropgrumman.com/>

(SD) – Science Direct. URL: <https://www.sciencedirect.com/>

(AEIN) – Arizona Emergency Information Network. URL: <https://ein.az.gov/>

(NR) – National Review. URL: <https://www.nationalreview.com/>

(MR) – Military Review. The Professional Journal of the U.S. Army. URL:

<https://www.armyupress.army.mil/Military-Review/>

(MP) – Marine Parents. A Place to Connect & Share™. URL: <https://wab.marineparents.com/>

(TG) – Taiwan Gun. URL: <https://www.taiwangun.com/en>

(MBM) – Muddy Bay Marine. URL: <https://www.muddybay.com/>

(IISS) – International Institute for Strategic Studies. Facts. Analysis. Influence.
URL: <https://www.iiss.org/>

(USDD) – U.S. Department of Defence. URL: <https://www.defense.gov/>

ДОДАТОК

**Приклади явища скорочення в англомовному військовому дискурсі
та їх переклад українською мовою**

№	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>The flight of <u>UAVs</u> may operate under remote control by a human operator, as remotely-piloted aircraft (<u>RPA</u>), or with various degrees of autonomy, such as autopilot assistance, up to fully autonomous aircraft that have no provision for human intervention (W: URL).</i>	Політ <u>БпЛА</u> може здійснюватися під дистанційним керуванням людини-оператора, як <u>віддалено пілотований літальний апарат</u> , або з різним ступенем автономності, як-от допомога автопілоту, аж до повністю самостійного, який не передбачає втручання людини.
2.	<i>The proliferation of weapons of mass destruction (<u>WMD</u>) and their delivery systems could have incalculable consequences for national, regional and global security (KPUGV: URL).</i>	Розповсюдження <u>зброї масового знищення (ЗМЗ)</u> та систем її розповсюдження може мати непередбачувані наслідки для національної, регіональної та глобальної безпеки.
3.	<i>The principal use of the <u>b/l</u> is as a receipt issued by the carrier once the goods have been loaded onto the vessel (M: URL).</i>	Загалом <u>коносамент</u> використовується як розписка, що видається перевізником після навантаження товару на судно.
4.	<i>Advanced <u>C4ISR</u> capabilities provide an advantage through situational awareness, knowledge of the adversary and environment, and shortening the time between sensing and response (NG: URL).</i>	Розширені можливості <u>інтеграції людських та технічних засобів для успішного ведення воєнних дій</u> забезпечують перевагу завдяки ситуаційній обізнаності, знанню супротивника, навколишнього

		середовища та скороченню часу між виявленням і відповіддю.
5.	<i>Modern <u>AAA</u> also have electro-optical and infrared sensors as well as radars that allow the operator to know how much to lead the target (AFT: URL).</i>	Сучасні <u>ЗРК</u> також мають електрооптичні та інфрачервоні датчики, а також радари, які дозволяють оператору розуміти, скільки потрібно «вести» ціль.
6.	<i>Yes, the <u>CIA</u> and other intelligence services are constantly adding to their safe-house inventories, and discarding others (Q: URL).</i>	Так, <u>ЦРУ</u> та інші розвідувальні служби постійно поповнюють список своїх конспіративних квартир та позбавляються інших.
7.	<i>The Department of Defense announced today its plans for \$250 million in Fiscal Year 2020 Ukraine Security Assistance Initiative (<u>USAI</u>) funds for additional training, equipment, and advisory efforts to strengthen Ukraine's capacity to more effectively defend itself against Russian aggression (USEU: URL).</i>	Міністерство оборони США оголосило про свої плани щодо 250 мільйонів доларів у рамках <u>Ініціативи сприяння безпеці України (USAI)</u> на 2020 фінансовий рік на додаткове навчання, обладнання та консультативні зусилля для посилення спроможності України ефективніше оборонятися від російської агресії.
8.	<i>Weapons like Shotguns and <u>SMGs</u> take full advantage of this playstyle, dealing large amounts of damage at short ranges (KPUGV: URL).</i>	Така зброя, як дробовик та <u>пістолет-кулемет (ПК)</u> , повністю використовує цей стиль гри, завдаючи великої шкоди на коротких дистанціях.

9.	<i>In <u>4GW</u>, an army structured for earlier generations of warfare is militarily dysfunctional (TFO: URL).</i>	У <u>війну четвертого покоління</u> , армія, структурована для попередніх поколінь війни, є військово нефункціональною.
10.	<i>Among those many federal partners is the United States Transportation Command (<u>USTRANSCOM</u>), which supported the state's exercise for the third straight year (HS: URL).</i>	Серед багатьох федеральних партнерів – <u>Транспортне командування Збройних сил США</u> , яке підтримує навчання штату третій рік поспіль.
11.	<i>Army Team <u>C4ISR</u> members briefed conference attendees about topics related to this year's Land War Net theme of providing global cyber-dominance to joint commanders (WT: URL).</i>	Члени армійської команди <u>інтеграції людських та технічних засобів для успішного ведення воєнних дій</u> поінформували учасників конференції про теми, пов'язані з цьогорічною темою Land War Net щодо забезпечення глобального кібердомінування об'єднаним командирам.
12.	<i>The heart of the program was psychological warfare, or "<u>psywar</u>," which was intended to confuse and demoralize the enemy (WP: URL).</i>	У центрі програми була <u>психологічна війна</u> , яка мала на меті заплутати та деморалізувати ворога.
13.	<i>The <u>SAW</u> is light and maneuverable, but it packs enough punch to suppress the enemy and provide cover fire for fellow fire team members (MP: URL).</i>	<u>Автоматична зброя відділення (АЗВ)</u> легка та маневрена, але має достатню потужність, щоб придушити ворога та забезпечити прикриття вогню для інших членів вогневої групи.

14.	<i>Consider the case of an Unmanned Combat Aerial System (UCAS) armed with cluster munitions (M: URL).</i>	Розглянемо випадок <u>Антенної Системи Бойових Безпілотників (АСББ)</u> , озброєних касетними боеприпасами.
15.	<i>This <u>LMG</u> was the standard automatic weapon of the troops in the War in Afghanistan and Iraq as the main fire support for the infantry squads (TGWGR: URL).</i>	Цей <u>ручний кулемет</u> був стандартною автоматичною зброєю військ у війні в Афганістані та Іраку як основна вогнева підтримка піхотних підрозділів.
16.	<i>It might sound funny today, but testing showed these unusual weapons to be tremendously effective... some say even more so than the <u>A-Bomb</u> (M: URL).</i>	Сьогодні це може звучати весело, однак тестування показало, що ця незвична зброя надзвичайно ефективна... дехто стверджує, що навіть більше, ніж <u>атомна бомба</u> .
17.	<i>The tools of such cooperation include the <u>Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC)</u>, <u>Partnership for Peace (PFP)</u>, and the <u>Mediterranean Dialogue (DD: URL)</u>.</i>	Інструментами такої співпраці є Рада <u>євроатлантичного партнерства (РСАП)</u> , програма <u>«Партнерство заради миру» (ПЗМ)</u> , <u>«Середземноморський діалог»</u> .
18.	<i><u>SALT II</u> thus required agreement in a field – technology – where both sides were primed for competition not co-operation (TFO: URL).</i>	Таким чином, <u>SALT II (Перемовини про обмеження стратегічних озброєнь)</u> вимагала згоди в галузі – технології – де обидві сторони були налаштовані на конкуренцію, а не на співпрацю.

19.	<i><u>MIRV</u> technology was first developed by the United States (B: URL).</i>	Технологія <u>роздільної головної частини з блоками індивідуального наведення</u> , була вперше розроблена в США.
20.	<i>Submarine-launched ballistic missiles (SLBMs) with ranges comparable to ICBMs include the Trident missile, deployed by the United States and Britain (B: URL).</i>	<u>До балістичних ракет підводного човна (БРПЛ) із дальністю, порівнянною з МБР (міжконтинентальними балістичними ракетами)</u> , належить ракета «Трайидент», розгорнута Сполученими Штатами та Великобританією.
21.	<i>Private <u>2nd class (PV2)</u> is the first promotion most enlisted soldiers can earn after completing <u>BCT</u> (M: URL).</i>	<u>Рядовий 2-го класу</u> — це перше підвищення, яке більшість військовослужбовців можуть отримати після проходження <u>основної бойової підготовки</u> .
22.	<i><u>VADM Landay</u> completed 35 years of distinguished service as a Naval officer in 2013 (PIPS: URL).</i>	<u>Віце-адмірал Лендей</u> закінчив 35 років служби як офіцер військово-морського флоту в 2013 році.
23.	<i>An <u>IND</u> may be constructed by terrorists from components of a stolen statebuilt nuclear weapon, or built from scratch using nuclear material that can produce a nuclear explosion (WP:URL).</i>	<u>СВП (саморобний вибуховий пристрій)</u> може бути створена терористами з компонентів викраденої ядерної зброї, створеної державою, або побудована з нуля з використанням ядерного матеріалу, який може спричинити ядерний вибух.

24.	<i>The anxieties of the republica - social injustice, the <u>H-bomb</u>, starvation, racialism, brink policies, chauvinism, and the rest (M: URL).</i>	Тривоги через соціальну несправедливість, <u>водневу бомбу</u> , голод, расизм, політичний екстремізм, шовінізм і тому подібне.
25.	<i><u>Ts</u> can never be a totally reliable indicator of a gunner's aim, since all tracer rounds have different aerodynamics and weight from ordinary rounds (MW: URL).</i>	<u>Трасувальні снаряди</u> ніколи не можуть бути абсолютно надійним індикатором прицілювання навідника, оскільки всі трасуючі патрони відрізняються від звичайних патронів аеродинамікою та вагою.
26.	<i>Long-range Tomahawk <u>CM</u> can be launched from ships or aircraft (DD: URL).</i>	Далекобійна <u>крилата ракета</u> Томагавк може запускатися з кораблів або літаків.
27.	<i><u>VADM</u> Topshee's career in the Royal Canadian Navy has been a combination of sea-going appointments and staff officer positions throughout his 32 years of service (GC: URL).</i>	Кар'єра <u>Віце-адмірала</u> Топші в Королівському канадському флоті була поєднанням морських призначень і штабних офіцерських посад протягом всього його 32 років служби.
28.	<i>Although <u>CCDs</u> are not the only technology to allow for light detection, <u>CCD</u> image sensors are widely used in professional, medical, and scientific applications where high-quality image data are required (W:URL).</i>	Хоча <u>ПЗЗ-матриці</u> — не єдина технологія, що дозволяє виявляти світло, <u>ПЗЗ-сенсори</u> зображень широко використовуються в професійних, медичних та наукових застосуваннях, де потрібні високоякісні дані зображення.

29.	<i>Unlike unmanned surveillance and reconnaissance aerial vehicles, <u>UCAVs</u> are used for both drone strikes and battlefield intelligence (W: URL).</i>	На відміну від безпілотних літальних апаратів спостереження та розвідки, ударні ББЛА застосовуються як для ураження противника, так і задля стеження за полем бою.
30.	<i>A Portuguese F-16 taxis at Siauliai <u>AB</u>, Lithuania (WP: URL).</i>	Португальський винищувач Ф-16 здійснює роління на авіабазі Шяуляй, Литва.
31.	<i><u>AAA</u> would remain a challenge at low altitudes for close-air support, but the future battlespace may also include attacks along the electromagnetic spectrum, which could pose just as much a challenge to joint terminal attack controllers and other forward air controllers (AFT: URL).</i>	<u>Протиповітряна оборона</u> залишатиметься проблемою на низьких висотах для ближньої підтримки з повітря, але майбутній бойовий простір також може включати атаки вздовж електромагнітного спектру, що може створити таку ж проблему для диспетчерів спільних атак на терміналах та інших передових диспетчерів повітря.
32.	<i><u>BASE</u> is the successor to various aircraft, shipbuilding, armoured vehicle, armaments and defence electronics companies. (DD: URL).</i>	<u>Оборонна компанія</u> Великобританії <u>BASE</u> , що займається розробками в області озброєння та інформаційної безпеки, є спадкоємицею різних авіабудівних, суднобудівних компаній, компаній, що займаються бронетехнікою,

		зброєю та оборонною електронікою.
33.	<i>NVDs can be handheld but many are head-mounted and attach to helmets (MW: URL).</i>	<u>Прилади нічного бачення</u> можуть бути портативними, однак багато з них встановлюються на голову та кріпляться до шоломів.
34.	<i>The <u>UGV</u> is the land-based counterpart to unmanned aerial vehicles and unmanned underwater vehicles (DD: URL).</i>	БНТЗ (Безпілотний наземний транспортний засіб) є наземним аналогом безпілотних літальних апаратів та дистанційно керованих підводних транспортних засобів.
35.	<i>We might thus soon enter a stage of CBRN terrorism, never before imaginable (M: URL).</i>	Відтак, незабаром ми можемо увійти в добу <u>тероризму</u> , яка також включає зброю масового <u>знищення</u> , яку раніше не можна було навіть уявити.
36.	<i>A semi-autonomous robot is used to detect mines and <u>IEDs</u> (M: URL).</i>	Для виявлення мін та <u>СВП</u> (саморобних вибухових пристроїв) використовується напівавтономний робот.
37.	<i>This created a communication system does not "Turn off" any modern means of <u>EW</u> (DD: URL).</i>	Ця створена система зв'язку не «глушиться» жодним сучасним засобом <u>радіоелектронної боротьби</u> .
38.	<i><u>SHAPE</u> retained its traditional name with reference to Europe for legal reasons although the geographical</i>	<u>Штаб Верховного Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі</u> зберіг свою

	<i>scope of its activities was extended in 2003 (NR: URL).</i>	традиційну назву щодо Європи з юридичних причин, хоча географія її діяльності була розширена в 2003 році.
39.	<i>The <u>SWC</u> design offers better external ballistics than the wadcutter, as its conical nose produces less drag than the flat cylinder (W: URL).</i>	<u>Конструкція SWC</u> (куля з плоским носиком) забезпечує кращу зовнішню балістику ніж куля з плоскою головною частиною, оскільки конічний ніс кулі створює менший опір ніж плоский циліндр.
40.	<i>Navigation warfare, or <u>navwar</u>, explores new methods to prevent hostile forces from exploiting <u>GPS's</u> reliable accuracy (DD: URL).</i>	<u>Навігаційна війна</u> досліджує нові методи запобігання ворожим силам від використання надійної точності <u>GPS</u> (системи глобального позиціювання).
41.	<i>Additionally, <u>DNDO</u> is charged with coordinating the development of the global nuclear detection and reporting architecture, with partners from federal, state, local, and international governments and the private sector (HS: URL).</i>	Крім того, <u>орган ядерної розвідки</u> відповідає за координацію розробки глобальної архітектури ядерного виявлення та звітування з партнерами з федеральних, державних, місцевих, міжнародних урядів і приватного сектора.
42.	<i><u>C-day</u> is the unnamed day on which the first strategic movement from any origin begins or is to begin in support of a specific operation plan or operation order (WT: URL).</i>	<u>День початку розгортання операції</u> , не має назви, – це день, коли починається або має розпочатися перший стратегічний рух із будь-якого походження на

		підтримку конкретного плану чи наказу операції.
43.	<i>FMJ rounds are best used for range shooting since they are much less expensive (MBM: URL).</i>	Набої <u>FMJ</u> (куля з <u>суцільнометалевою оболонкою</u>) найкраще використовувати для стрільби з дистанції, оскільки вони набагато дешевші.
44.	<i>It's okay to shoot your target <u>ammo</u>, but generally not a widely accepted practice to carry it in a concealed carry gun (MBM: URL).</i>	Стріляти <u>цільовими боєприпасами</u> можна, але загалом не прийнято носити їх у прихованій зброї.
45.	<i>The Czech Republic has already sent Ukraine a small number of <u>T-72 MBTs</u>. (IISS: URL).</i>	Чехія вже відправила в Україну невелику кількість <u>ОБТ Т-72</u> .
46.	<i>Bulgaria, Poland and Slovakia also retain the <u>T-72</u> (IISS: URL).</i>	Болгарія, Польща та Словаччина також зберігають <u>Т-72</u> .
47.	<i>The Ukrainian government requested another much more modern French <u>AAS: the SAMP/T Mamba</u> (M: URL).</i>	Український уряд просить про іншу набагато сучаснішу французьку <u>протиповітряну систему</u> : <u>зенітно-ракетний комплекс «SAMP/T»</u> на прізвисько «Мамба».
48.	<i>Factory specialized in radar construction and components for <u>AAA</u> (M: URL).</i>	Завод спеціалізувався на виготовленні <u>радарів</u> і <u>комплектуючих до зенітно артилерійських комплексів</u> .
49.	<i>To the front of the formation are three rows of crossbowmen able to launch a <u>LRA</u> (DD: URL).</i>	Попереду строю стоять три ряди <u>арбалетників</u> , <u>здатних</u>

		здійснювати <u>удар по ворогу на дальніх підступах</u> .
50.	<i>Small satellites with SAR payloads are a growing trend in the satellite industry (AEOBDM: URL).</i>	Малі супутники з корисним навантаженням <u>РСА (радар із синтезованою апертурою)</u> є зростаючою тенденцією в супутниковій галузі.
51.	<i>Warsaw could be a source of air-to-air missiles (AAM) for Ukraine (IISS: URL).</i>	Варшава може стати джерелом <u>ракет класу «повітря-повітря» (ПВО)</u> для України.
52.	<i>China has developed a massive bomb, said to be the country's answer to the <u>US-built MOAB</u>, the most powerful non-nuclear weapon, official media reported on Friday (R: URL).</i>	У п'ятницю офіційні ЗМІ повідомили, що Китай розробив потужну бомбу, яка, як зазначають, є відповіддю країни на створену в США <u>«Матір усіх бомб»</u> , найпотужнішу неядерну зброю.
53.	<i>Along with the rank of sergeant, the corporal is the only rank that never has disappeared from the <u>NCO Corps</u> (M: URL).</i>	Поряд з сержантським званням капрал є єдиним званням, яке ніколи не зникало зі <u>складу сержантського корпусу</u> .
54.	<i>The <u>SSG</u> is responsible for the continued successful development of sergeants as well as the soldiers in their section, squad or team (M: URL).</i>	<u>Штаб-сержант</u> несе відповідальність за подальший успішний розвиток сержантів, а також солдатів у їхній секції, загоні чи команді.
55.	<i>As an independent, neutral and impartial humanitarian organization,</i>	Як незалежна, нейтральна та неупереджена гуманітарна організація, <u>МКЧХ</u>

	<i>the <u>ICRC</u> focuses on helping the most vulnerable (M: URL).</i>	зосереджується на наданні допомоги найуразливішим верствам населення.
56.	<i><u>EUROCONTROL</u> coordinates and plans air traffic control for all of Europe. (M: URL).</i>	Як відомо, <u>ЄВРОКОНТРОЛЬ</u> координує і планує управління повітряним рухом для всієї Європи.
57.	<i>The <u>ISG</u> instructs platoon sergeants, advises the commander and assists in training of all enlisted members (M: URL).</i>	<u>Перший сержант</u> інструктує сержантів взводу, консультує командира та допомагає у підготовці всіх рядових.
58.	<i>As a lawyer and a <u>MP</u>, he has long supported democracy and religious freedom (DD: URL).</i>	Як адвокат і <u>член парламенту</u> він тривалий час підтримує демократію і свободу релігії.
59.	<i>Replacing <u>MBTs</u>, self-propelled artillery and infantry fighting vehicles would provide Ukrainian ground forces with a greater capacity to manage any forthcoming Russian attacks (IISS: URL).</i>	Заміна <u>ОБТ</u> , самохідної артилерії та бойових машин піхоти надасть українським сухопутним силам більшу здатність протистояти будь-яким майбутнім атакам Росії.
60.	<i><u>LTG</u> Bill Caldwell outlines why he sees trainers as holding the key to Afghanistan's future. (USDD: URL).</i>	<u>Генерал-лейтенант</u> Білл Колдуелл пояснює, чому він вважає, що інструктори тримають ключ від майбутнього Афганістану.
61.	<i>The aim of this episode is to discuss with four <u>IISS</u> experts the past six months, and what's next in terms of military operations, political strategies and economic sanctions. (IISS: URL).</i>	Мета цього епізоду — обговорити з чотирма експертами <u>IISS</u> (<u>Міжнародного інституту стратегічних досліджень</u>) останні шість місяців, а також те, що буде

		далі з точки зору військових операцій, політичних стратегій та економічних санкцій.
62.	<i>France and Sweden have supplied the <u>AT-4 anti-tank weapon</u> (IISS: URL).</i>	Франція і Швеція поставили <u>протитанкову зброю АТ-4</u> .
63.	<i><u>CIA</u> collects, evaluates, and disseminates vital information on economic, military, political, scientific, and other developments abroad to safeguard national security (HS: URL).</i>	<u>ЦРУ</u> збирає, оцінює та поширює важливу інформацію про економічні, військові, політичні, наукові та інші події за кордоном для захисту національної безпеки.
64.	<i>Today, and in the foreseeable future, <u>WMD</u> poses the most formidable battlefield threat (BBC: URL).</i>	Сьогодні та в осяжному майбутньому <u>ЗМЗ</u> представляє найбільшу загрозу на полі бою.
65.	<i>Ukraine's intelligence service has alleged that Russia is planning to hold show trials of Ukrainian <u>POWs</u> captured while defending the city before it fell to Russian forces in May (BBC: URL).</i>	Українська розвідка стверджує, що Росія планує провести показові суди над українськими <u>військовополоненими</u> , які опинилися в полоні під час оборони міста, перед його захопленням російськими військами в травні.
66.	<i>Currently, the <u>AD</u> is a priority not only for Ukraine but for all of Europe, Defence Minister Oleksii Reznikov stressed (KPUGV: URL).</i>	Наразі <u>ПРО</u> є пріоритетом не лише для України, а й для всієї Європи, наголосив міністр оборони Олексій Резніков.
67.	<i>“In the future, <u>AAA</u> would be the primary threat against the Air Force’s swarming <u>UAV</u> strategy since low altitude is required to get the needed</i>	«У майбутньому <u>зенітно-ракетні комплекси (ЗРК)</u> стануть основною загрозою стратегії ВПС проти нальоту <u>БПЛА</u> , оскільки

	<i>resolution to detect ground threats,” he added (AFT: URL).</i>	для отримання необхідної роздільної здатності для виявлення наземних загроз потрібна мала висота», — додав він.
68.	<i>In 2014, Lithuania purchased the first batch of Grom portable <u>AAM</u> systems (M: URL).</i>	У 2014 році Литва придбала першу партію переносних <u>зенітно-ракетних комплексів Grom</u> .
69.	<i>The <u>NASAMS</u> and <u>IRIS-T</u> systems provided by Germany are much more advanced for target detection due to the integration of various data sources (M: URL).</i>	Системи <u>NASAMS</u> і <u>IRIS-T</u> , надані Німеччиною, набагато вдосконалені для виявлення цілей завдяки інтеграції різних джерел даних.
70.	<i>Ukraine is also negotiating with Washington on obtaining the used <u>HIMARS</u> systems (M: URL).</i>	Україна також веде переговори з Вашингтоном про отримання систем <u>HIMARS</u> .
71.	<i>Border patrols are up to 100 km away from <u>Division HQ</u> (M: URL).</i>	Прикордонні патрулі розташовані на відстані до 100 км від <u>штаб-квартири</u> .
72.	<i>Currently <u>AWACS</u> aircraft are flying missions in support of <u>NATO's Assurance Measures</u> to its Eastern Allies, introduced in 2014, after Russia's illegal and illegitimate annexation of the Crimean peninsula (HS: URL).</i>	Наразі літаки <u>авіаційної системи раннього попередження та управління</u> виконують місії на підтримку заходів гарантування <u>НАТО</u> своїм східним союзникам, запроваджених у 2014 році після незаконної та нелегітимної анексії Росією Кримського півострова.

73.	<i>They also use the <u>M249 SAW</u> (squad automatic weapon) – a powerful hand gun used in close combat (DD: URL).</i>	Вони також використовують <u>ручний кулемет M249</u> – потужну ручну зброю, яка використовується в ближньому бою.
74.	<i>The size of the affected area and the level of destruction caused by an <u>RDD</u> would depend on the sophistication and size of the conventional bomb, the type of radioactive material, the quality and quantity of the radioactive material, and the local meteorological conditions, primarily wind and precipitation (AEIN: URL).</i>	Розмір зони ураження та рівень руйнування, спричиненого <u>«брудною бомбою»</u> , залежатиме від складності та розміру звичайної бомби, типу радіоактивного матеріалу, якості та кількості радіоактивного матеріалу та місцевих метеорологічних умов, насамперед вітру та опадів.
75.	<i>The <u>HA programme</u> provides effective relief and protection to populations affected by natural or man-made disasters (M: URL).</i>	Програма <u>гуманітарної допомоги</u> надає ефективну поміч та захист населенню, яке постраждало від природних або техногенних катастроф.
76.	<i>The Army would like to incorporate into the <u>FCS</u> a new engine, possibly powered by an alternative fuel source (DD: URL).</i>	Армія хоче включити в <u>бойові системи майбутнього</u> новий двигун, який, можливо, працює на альтернативному джерелі палива.
77.	<i>The <u>ASVAB</u> helps the <u>DoD</u> not just determine whether you are a good fit to join the service, but also which service branch you might be best for and even what military jobs you can hold after</i>	<u>ASVAB</u> (програма тестування на <u>профпридатність до військової спеціальності</u>) допомагає <u>Міністерству оборони</u> не лише визначити, чи підходите ви для

	<i>you finish basic training or boot camp (M: URL).</i>	вступу на службу, але й визначити, для якого виду служби ви можете найкраще підійти, і навіть яку військову посаду ви можете обіймати після завершення базової підготовки або навчального табору.
78.	<i>Some <u>VTOL</u> aircraft can operate in other modes as well, such as <u>CTOL</u> (conventional take-off & landing), <u>STOL</u> (short take-off & landing), or <u>STOVL</u> (short take-off & vertical landing) (W: URL).</i>	Деякі <u>ЛВЗП</u> літаки можуть здійснювати політ і в інших режимах, таких як: <u>звичайний режим злету та приземлення</u> , <u>скорочений зліт та приземлення</u> , або <u>скорочений зліт і вертикальне приземлення</u> .
79.	<i>Besides the ubiquitous helicopters, there are currently two types of <u>VTOL</u> aircraft in military service: tiltrotor aircraft, such as the Bell Boeing V-22 Osprey, and thrust-vectoring airplanes, such as the Harrier family (W: URL).</i>	Крім усіх відомих вертольотів, на сьогодні існує два типи <u>повітряних суден вертикального злету та приземлення</u> у військовій службі: конвертоплани, як-от Bell Boeing V-22 Osprey, та літальні апарати, які використовують спрямовану реактивну тягу, як-от Harrier.
80.	<i><u>HIMARS</u> is designed to target locations of artillery systems, air and fire support, cargo transport, combat vehicles, and armored personnel carriers, and to provide fire support. (M: URL).</i>	<u>HIMARS</u> призначена для ураження районів зосередження артилерійських систем, засобів протиповітряної й вогневої підтримки, вантажного транспорту, бойових машин і

		бронетранспортерів, а також для надання вогневої підтримки своїм підрозділам та засобам підтримки.
81.	<i>Estonia will become the second among the Baltic states to operate the Polish <u>MANPADS</u>. (M: URL).</i>	Естонія стане другою серед країн Балтії, де будуть використовуватися польські <u>ПЗРК</u> .
82.	<i>Piorun can strike small credible targets, such as <u>UAVs</u>, due to contactless undermining. (M: URL).</i>	ПЗРК Piorun може вражати невеликі цілі, такі як <u>БПЛА</u> , завдяки безконтактному підриву.
83.	<i>Ukrainian fighters are trained to use <u>NLAW</u> and <u>MANPADS</u> in the centers equipped with special simulators. (M: URL).</i>	Українських бійців навчають використовувати <u>НРБ</u> та <u>ПЗРК</u> в центрах, обладнаних спеціальними моделюючими пристроями.
84.	<i>More than 200 force protection professionals in anti-terrorism, intelligence, <u>OPSEC</u>, (Operational Security) cyber defense, law enforcement and emergency management attended the seminar (HS: URL).</i>	У семінарі взяли участь понад 200 професіоналів із захисту сил у сфері боротьби з тероризмом, розвідки, операційної безпеки, кіберзахисту, правоохоронних органів та управління надзвичайними ситуаціями.
85.	<i>So, there is a need for specific functionalities: a command and control link (<u>C2Link</u>) and a detect and avoid (<u>DAA</u>) system (SD: URL).</i>	Таким чином, існує потреба в певних функціональних можливостях: зв'язку <u>командування та керування</u> та <u>системі виявлення й уникнення</u> .
86.	<i>For example, we can distinguish between so-called medium- and short-</i>	Наприклад, ми можемо розрізнити так звані <u>БПЛА</u> середньої та малої

	<i>range <u>UAVs</u>, and <u>mini-UAVs</u> (SD: URL).</i>	дальності та <u>міні-БПЛА</u> (SD: URL).
87.	<i><u>Mini-UAVs</u> played a key role in our development and implementation of a series of crucial estimation algorithms for <u>UAVs</u>, in part because the capacities of sensor and actuator technologies are limited by cost and space constraints (SD: URL).</i>	<u>Міні-БПЛА</u> зіграли ключову роль у нашій розробці та впровадженні низки важливих алгоритмів оцінки для <u>БПЛА</u> , частково через те, що можливості технологій датчиків і приводів обмежені вартості та простору.
88.	<i>“We have carried out the “initial” transfer of <u>HIMARS</u> systems, and while we are talking right now, Ukrainians are completing their training (on mastering these systems – ed.),” – said the Pentagon representative (M: URL).</i>	«Ми здійснили «початковий» транш систем <u>HIMARS</u> , і поки ми зараз говоримо, українці завершують навчання (щодо освоєння цих систем – ред.)», – уточнив представник Пентагону.
89.	<i>This information is then reported to both <u>CC-MAR Naples</u> and the <u>NATO Shipping Centre</u> in Northwood, England. (DD: URL).</i>	Отримані дані передаються <u>Командуванню об'єднаних військово-морських сил НАТО в Південній Європі</u> та <u>Центру судноплавства (НАТО)</u> у Нортвуді, Англія.
90.	<i>Its projected roles were to assist in fire support and communications, cargo transportation, <u>SAR</u> and <u>medevac</u>, and aerial surveillance. (USN: URL).</i>	Він проектувався для вогневої підтримки і зв'язку, для перевезення вантажів, <u>рятувально-пошукових робіт</u> і <u>евакуації</u> та повітряного спостереження.
91.	<i>The extent of their interest in <u>CBRN weapons</u> is revealed by its past</i>	Ступінь їхнього інтересу до <u>зброї масового знищення</u> розкривається

	<i>behavior, its religious motives, and the lack of an effective international deterrent to its activities (MR: URL).</i>	його поведінкою в минулому, релігійними мотивами та відсутністю ефективного міжнародного стримування його діяльності.
92.	<i>Islamic terrorist groups are operating and planning to attack the United States with car bombs or other <u>VBIEDs</u> (NR: URL).</i>	Ісламські терористичні групи діють і планують напасти на Сполучені Штати за допомогою замінованих автомобілів або інших <u>саморобних вибуховий пристроїв, що встановлюються на авто.</u>
93.	<i>As a combat engineer, Baker drives a massive <u>MRAP</u> (Mine Resistant Ambush Protected) vehicle on missions to search for hidden bombs and clear minefields (WT: URL).</i>	Як бойовий інженер, Бейкер керує <u>бронетранспортером, який може рухатися по замінованих дорогах,</u> у місіях пошуку прихованих бомб та розмінування полів.
94.	<i>A one-of-a-kind demonstration sample of the state-of-the-art Ukrainian <u>BTR-4MV1</u> armored personnel carrier is participating in the battles in the Kharkiv region (M: URL).</i>	Зроблений у єдиному екземплярі демонстраційний зразок найсучаснішого українського <u>бронетранспортера БТР-4МВ1</u> бере участь у боях на Харківщині.
95.	<i>German mines destroyed Russian <u>IFVs</u> in Donetsk region (M: URL).</i>	У Донецькій області німецькі міни знищили <u>БМП (бойові машини піхоти) РФ.</u>
96.	<i>Under the Geneva Conventions, <u>POWs</u> are supposed to be treated humanely, and any abuse can amount to a war crime (WP: URL).</i>	Відповідно до Женевської конвенції, з <u>військовополоненими</u> повинні поводитися гуманно,

		будь-яке знущання може бути розцінено як військовий злочин.
97.	<i>The Czech Republic and Slovakia will purchase over 400 Swedish <u>CV90 MkIV</u> infantry fighting vehicles (M: URL).</i>	Чехія та Словаччина закуплять понад 400 шведських бойових машин <u>CV90 MkIV</u> .
98.	<i>Russia is trying to deny the supply of <u>UAVs</u> from Iran (M: URL).</i>	Росія намагається заперечувати постачання <u>БПЛА</u> з Ірану.
99.	<i>The contents of the latest package, first reported by Reuters, includes high-speed anti-radiation missiles (<u>HARMs</u>) and precision-guided artillery as well as medical supplies, the Defense Department said in a statement (R: URL).</i>	Вміст останнього пакету, про який вперше повідомив Reuters, включає <u>високошвидкісні протирадіолокаційні ракети</u> (HARM) та високоточну артилерію, а також медичне приладдя, йдеться в заяві міністерства оборони.
100.	<i>The first of the four <u>IRIS-T</u> air defense systems is already on combat duty in the South (M: URL).</i>	Перший з чотирьох комплексів протиповітряної оборони <u>IRIS-T</u> вже на бойовому чергуванні на південному напрямку.

SUMMARY

The master's qualification paper deals with the study of the peculiarities of the strategies for conveying shortenings when translating texts in English-language military discourses.

English military vocabulary is a dynamic language system that is constantly developing and requires exploration from different angles of linguistic and translation studies. Shortening of words in the system of the modern English language is considered an urgent problem of linguistics.

The relevance of the qualification work is determined by its focus on the study of ways of translating modern shortenings in English-language military discourse using linguistic and translation research methods.

Translators pay special attention to military shortenings and abbreviations, as they are rather difficult units of translation, requiring additional study and analysis. Since English-language military vocabulary is often aimed at a wide audience, in particular a foreign-language audience, the problem of translating military discourse is really relevant and deserves appropriate attention and research. Abbreviations make up a significant part of innovations in military vocabulary, thereby requiring a detailed analysis of their division into certain types and an analysis of their features in the modern English-speaking military sphere.

The aim of the research is to determine the lexical-semantic features of shortenings as a mechanism for the formation of lexical innovations in the modern English-speaking military sphere and to investigate their translation strategies in the texts of military discourse.

Achieving the aim of the research involves fulfilling the following **objectives**:

- to conduct an in-depth analysis of special literature;
- to consider shortenings as a linguistic phenomenon of information concentration;
- to describe the basic principles of translation of shortenings as a characteristic feature of a military text;
- to generalize the classification of existing abbreviations;

- to determine the features of the military discourse and the functioning of shortenings in it;
- to characterize different types of military discourse texts;
- to investigate the mechanisms of the formation of abbreviated language units;
- to highlight the use of translation transformations to preserve the linguopragmatic functions of shortenings when translating military discourse texts.

The object of the research is 100 sentences with examples of the phenomenon of shortenings in the texts of military discourse.

The subject of the research is the lexical-semantic and linguo-pragmatic features of shortenings of the English-language military discourse and the strategy of their translation into Ukrainian.

Research methods correspond to the topic and tasks of the master's qualification paper. The complex nature of the methodology consists of the application of both general scientific, linguistic, and actually translational methods.

The scientific novelty of the conducted research lies in the fact that the work recorded an increase in the number of formations of military-themed shortenings. In addition, the scientific novelty of the qualification work can be seen in the attempt to formulate the main strategies of translating military English shortenings into Ukrainian in the paradigm of a holistic communicative and functional approach to the study of the translation of military discourse.

The practical significance of the research is determined by the fact that in the qualification work, the main reasons for the appearance of shortenings and the development of this phenomenon today are determined; the main functions of abbreviations are revealed. In addition, the use of abbreviations in military discourse was characterized; the classification of shortenings and abbreviations, methods of their translation were provided. The linguo-pragmatic features of homonymy of abbreviations were revealed as a new challenge for translation studies. A transformational-semantic analysis of the use of translation strategies was

also conducted based on examples from English-language online publications. As a result, it was determined which translation tool is most often used when translating such material.

The research of translation strategies of shortenings will contribute to the disclosure of the mechanisms of translation of military discourse texts and the resolution of the issue of reproduction of the ambiguity of concepts and phenomena, which is characteristic of the modern tendency to save language efforts and terminological unification. The study of the shortenings of lexical units of military topics from the review of the theory and practice of translation is gaining further development. It should be noted that further study of the problem involves the creation of an appropriate terminological dictionary and a glossary of abbreviations of military terminology, which could satisfy the need for language support in this field of activity.

The scope and structure of the research paper. The qualification paper consists of an Introduction, three Chapters, Conclusions, Bibliography, List of Reference Sources, List of Data Sources, an Annex and Summary in English.